

Samuil «2»

Saul we Yonatan üçün hesret chékish

¹ Saul ölgendin kéyin, Dawut Amaleklerni qirghin qilip yénip kelgende, u Ziklagda ikki kün turdi. ■

² Üchinchi küni shundaq boldiki, mana Saulning leshkergahidin kiyimi yirtiq we béshigha topachang chachqan bir adem keldi. U Dawutning qéshigha kelgende, yerge yiqilip bash urdi.

³ Dawut uningdin: Nedin kelding? dep soridi. U jawap bérip: Israilning leshkergahidin qéchip keldim — dédi.

⁴ Dawut uningdin: Ish qandaq boldi? Manga dep bergin, dédi. U: Xelq jengdin qachti, xelqtin bek jiq kishi soqushta öldi. Saul bilen oghli Yonatanmu öldi, — dédi.

⁵ Dawut xewer élip kelgen yigittin: Saul bilen oghli Yonatanning ölginini qandaq bilding? — dep soridi.

⁶ Uninggha xewer bergin yigit: Men tasadipiy Gilboa téghigha chiqqanidim, mana Saul neyzige yölinip turuptu; jeng harwiliri we atliqlar uninggha hujum qilip uni qoghlawatatti. ⁷ U keynige qarap méni körüp chaqirdi. Men «Mana men», dédim.

⁸ U: Özüng kim bolisen, dep mendin soriwidi, men Amaleklerdenmen, dédim.

⁹ U yene manga: Üstümde turup méni öltürüwetkin; gerche jénim mende bolsimu, men bek azaplinip kétiwatimen — dédi. □

¹⁰ Shunga men uning üstide turup, uni öltürdüm, chünki, u shu halda yiqilsila, tirik qalmaydighanligini bilettim. Andin béshidiki tajni we bilikidiki bilezükni élip mushu yerge ghojamgha élip keldim, — dédi. □

¹¹ Shuan Dawut öz kiyimlirini yirtip, tilma-tilma qiliwetti; uning bilen bolghan barliq ademlermu hem shundaq qildi. ■ ¹² Ular Saul bilen oghli Yonatan üçün, Perwerdigarning xelqi üçün, shundaqla Israilning jemeti üçün matem tutup ah-zar kötürüp kechkiche roza tutti; chünki ular qilich astida yiqilip qaza qilghanidi.

¹³ Dawut uning özige xewer bergen yigittin: Qeyerdin sen? — dep soridi. U: Men bir Amalek musapirning oghlimen — dédi.

¹⁴ Dawut uninggha: Sen qandaqmu Perwerdigarning mesih qilghinini halak qilishqa qolungni sozushtin qorqmiding? — dédi. □

¹⁵ Andin Dawut öz ghulamiridin birini chaqirip uninggha: Buyaqqqa kel, uninggha étilip bérip, uni öltürgin — dep buyrudi. Shuning bilen u uni

□ **1:9** «men bek azaplinip kétiwatimen» — yaki «méning béshim ayliniwatidu». □ **1:10** «Shunga men uning üstide turup, uni öltürdüm, ... andin ... tajni we ... bilezükni élip ... ghojamgha élip keldim» — «1Sam.» 30-babtiki tepsilatlargha qarighanda, bu yigitning dégenlirining hemmisi yalghan, Dawuttin melum in'am yaki mertiwige érishish meqsitide éytqan bolsa kérek; lékin yalghanchiliqi özining hayatigha zamin bolidu. ■ **1:11** 2Sam. 3:31; 13:31 □ **1:14** «Perwerdigarning mesih qilghini» — Xuda békitken padisah, démekchi. «Tebirler»ni körüng.

uruwidi, *Amalek* öldi.

¹⁶ Dawut uningha: Qan qerzing béshingha chühsun! Chünki öz aghzing Perwerdigarning mesih qilghinini öltürginingge guwahliq bérip eyiblididi, — dédi.

¹⁷ Shuning bilen Dawut Saul bilen oghli Yonatan üçhün matem tutup mundaq bir nezme oqudi

¹⁸ (u «Oqya» dep atalghan bu nezmini pütkül Yehuda xelqige ögitinglar, dep buyrudi. Derweqe u «Yashar» dégen kitabta pütülgenidi): — □ ■

¹⁹ — I Israil, séning güzel ezizing yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu!

Palwanlar shundaq dehshetlik yiqildighu!? □

²⁰ Gat shehiride bu xewerni bermenglar, Ashkélonning kochilirida uni élan qilmanglar, Filistiyining qizliri shadlanmisun, Xetnisizlarning qizliri tentene qilmisun! ■

²¹ I Gilboa taghliri, üstünglarga ne shebnem bolmisun, ne yamghur chüshmisun, Ne silerde kötürülme hediyeleer üçhün hosul béridighan étizlar yene körünmisun!

Chünki u yerde palwanlarning qalqini bulghandi; Saulning qalqini yagh bilen sürülmeydighan

□ **1:18** «Derweqe u «Yashar» dégen kitabta pütülgenidi» — mushu yerde «u» «Oqya» dep atalghan nezmining özini yaki Dawutning bu nezmini ögetkenlikini körsitidu. «Oqya» dégen nezme bolsa belkim töwendiki 19-27-ayettiki mersiyeni körsitishi mumkin. ««Yashar» dégen kitab» — hazir yoqilip ketken qedimki bir kitab («Ye.» 10:12-13ni körüng). ■ **1:18** Ye. 10:13 □ **1:19** «séning güzel ezizing» — ibraniy tilida «séning güziling». Bu Israilning peziletlik qehrimanliri bolghan Saul we Yonatanni körsitidu. ■ **1:20** Mik. 1:10

boldi.□

²² Qirilidighanlarning qénini tökmey,
Palwanlarning ténidiki yéghini chapmay,
Yonatanning oqyasi héchqachan *jengdin* yan'ghan
emes,
Saulning qilichi héchqachan qinigha qaytqan
emes.

²³ Saul bilen Yonatan hayat waqtida söyümlük hem
yéqimliq idi,

Ular ölümidimu bir-biridin ayrilmidi;
Ular Bürkütlerdin chaqqan, shirlardin küchlük idi.

²⁴ I Israil qizliri, Saul üçhün yighlanglar,
U silerni bézep qizghuch kiyimlerni kiydürüp,
Kiyimliringlarni altun zibu-zinnet bilen zinnetli-
genidi.□

²⁵ Palwanlar keskin jengde shundaq dehshetlik
yiqildighu!?

Yonatan yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu!

²⁶ Sen üçhün hesrette qaldim, i inim Yonatan!
Manga shunche söyümlük iding!

Manga bolghan muhebbiting qaltis idi,

□ **1:21** «I Gilboa taghliri, üstünglarga ne shebnem bolmisun, ne yamghur chüshmisun,... hosul béridighan étizlar yene körünmisun!» — Saul we Yonatan Gilboa taghliri üstide yiqilip ölgenidi. «palwanlarning qalqini bulghandi» — yaki «palwanlarning qalqini haqaret qilindi» yaki «palwanlarning qalqini lenetlik ner-sidek tashlandi». «Saulning qalqini yagh bilen sürülmeydighan» — kona zamanlarda jengchiler qalqanning térisi (qalqanning bir qismigha tére ishletetti) qurup yérilip ketmisun dep, qalqanlarga may süretti. Mushu yerde «sürüş» ibranij tilida «mesih qilish» bilen ipadiliniidu. □ **1:24** «U silerni bézep qizghuch kiyimlerni kiydürüp...» — qizil yaki qizghuch rext intayin qimmetlik idi.

Hetta qiz-ayallarning muhebbitidin artuq idi. □

²⁷ Palwanlar shundaq dehshetlik yiqildighu!

Jeng qoralliri shundaq dehshetlik weyran qilindighu!»

2

Dawut Mesih qilinip padishah bolidu

¹ Andin keyin Dawut Perwerdigardin yol sorap: Yehuda sheherlirining birige chiqaymu? dedi; Perwerdigar uninggha: — Chiqqin, dedi. Dawut, nege chiqay? — dep soriwidi, U: Hébron'gha chiqqin — dedi.

² Shuning bilen Dawut ikki ayali bilen, yeni Yizreellik Ahinoam we esli Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigail bilen u yerge chiqti. ³ Dawut uning bilen birge bolghan ademlerning herbirini hem ularning herbiri öz öyidikilerni u yerge élip chiqti; ular Hébronning sheherliride olturaqlashti.

⁴ Yehudaning ademlirimu u yerge kélip Dawutni Yehuda jemetige padishah bolushqa mesih qildi. Dawutqa Saulni depne qilghanlar Yabesh-Giléadtikiler, dep xewer bérildi; ⁵ Dawut Yabesh-Giléadtikilerge elchiler ewetip ulargha: — «Ghojanglar bolghan Saulgha shundaq yaxshiliq qilip, uni depne qilghininglar üçün Perwerdigar silerge bext-beriket ata qilghay. ⁶ Perwerdigar silergimu méhribanliq we öz wapaliqini körsetkey; siler bundaq qilghininglar üçün menmu bu

□ **1:26 «Manga bolghan muhebbiting qaltis idi»** — «qaltis» yaki «karamet» dégen bu söz ibraniy tilida adette Xudagha xas bolghan xususiyetlerni körsitidu.

yaxshiliqlarni silerge qayturimen. ⁷ Emdi hazir gheyretlik bolunglar; chünki ghojanglar Saul öldi, Yehuda jemeti méni mesih qilib, özlirige padishah qildi» — dep xewer yetküzdi.

Dawutning qoshuni Saulning qoshuni bilen soqushidu

⁸ Emma Saulning qoshunining serdari Nerning oghli Abner Saulning ughli Ishboshetni Mahanaimgha élip bérip, ⁹ uni Giléadqa, Geshuriylargha, Yizreelge, Efraimgha, Binyamin'gha we shundaqla pütkül Israilgha padishah qildi. □ ¹⁰ Saulning oghli Ishboshet padishah bolghanda qiriq yashqa kirgenidi. U Israilning üstide ikki yil seltenet qildi. Halbuki, Yehuda jemeti Dawutqa egishetti. ¹¹ Dawutning Hébronda Yehuda jemeti üstide seltenet qilghan waqti yette yil alte ay boldi.■

¹² *Bir küni* Nerning oghli Abner Saulning oghli Ishboshetning ademliri bilen Mahanaimdin chiqip Gibéon'gha bardi. □ ¹³ Shu chaghda Zeruiyaning oghli Yoab bilen Dawutning ademliri chiqip ular bilen Gibéondiki kölning yénida uchrashti. Ulardin bir terep kölning u yéqida, yene bir terep kölning bu yéqida olturdi. ¹⁴ Abner Yoabqa: Yigitler qopup

□ **2:9** «Geshuriylargha» — yaki «Ashurlar (Asuriyelikler)». «...pütkül **Israilgha padishah qildi**» — mushu yerde «pütkül Israil» asasen Israilning shimaliy we sherqiy terepliri, yeni on bir qebilini körsitidu. Dawut bolsa Yehuda qebilisige padishah boldi.

■ **2:11** 2Sam. 5:5; 1Pad. 2:11 □ **2:12** «Ishboshetning **ademliri**» — ibranij tilida «Ishboshetning xizmetkarliri» — mushu yerde shühhisizki, eskerlirini körsitidu.

aldimizda éliship oynisun — dédi. Yoab: Qopsun — dédi.□

¹⁵ Ular békitilgen san boyiche Binyamin bilen Saulning oghli Ishboshet tereptin on ikki kishi we Dawutning ademliridin on ikki kishi chiqip oturigha ötti. ¹⁶ Ular bir-birining béshini qamallap tutup herbiri reqibining biqinigha qilichi bilen sanjishti, hemmisi yiqilip öldi. Shuning bilen u yer «Qilich bislirining étizi» dep ataldi; u Gibéondidur.□

¹⁷ U kündiki bolghan soqushush intayin esheddiy boldi; Abner bilen Israilning ademliri Dawutning ademliri teripidin mehlup qilindi.

¹⁸ Shu yerde Zeruiyaning oghulliri Yoab, Abishay we Asahel dégen üçeylen bar idi. Asahel xuddi daladiki jerendek chaqqan idi. ¹⁹ Asahel Abnerning keyidin qoghlap yügürdi; Abnerge egiship onggha yaki solgha burulmay tap bésip qoghlidi.

²⁰ Abner keynige qarap: Sen Asahelmusen? — dep soridi. U: — Shundaq, men shu, dep jawab berdi.

²¹ Abner uninggha: Ya onggha ya solgha burulup yigitlarning birige hujum qilip uning yarighini özüngge tartiwalghin, dédi. Lékin Asahel uni qoghlashstin burulushqa unimidi.

²² Abner Asahelge yene: Méni emdi qoghlimay burulup ketkin; men séni néme dep urup yiqitqudek-

□ **2:14** «Yigitler **qopup aldimizda éliship oynisun**» — emeliyette bolsa bu «oyun» emes, belki musabiqe xaraktéridiki soqushush. Ikki tereptin belgilen'gen ademler otturigha chiqidu, bir terep qarshi terepning adimini pütünley yatquzuwetse, shu terep ghelibe qilghan bolup «oyun» axirlishidu. Lékin bu qétim bir terep éniq ghelibe qilmighan bolghachqa, «oyun» axir bérip ikki qoshunning chong soqushigha aylandi. □ **2:16** «**Qilich bislirining étizi**» — yaki «chaqmaq tashliri étizi». Ibraniy tilida: «Helqut-Hazzurim».

men? Undaq qilsam akang Yoabning aldida qandaqmu yüzümni kötürüleymen? — dédi. □

²³ Lékin Asahel yenila qoghlashtin toxtimidi; shuning bilen Abner neyzisining tutquchini uning qorsiqigha tiqiwetti. Neyze dümbisini tiship chiqti; u shu yerde yiqilip öldi. Shundaq boldiki, Asahel yiqilip ölgen yerge hazir kélidighan herbir kishiler u yerde toxtap qalidu. □

²⁴ Shuning bilen Yoab bilen Abishay Abnerni qoghlashti. Kün patqanda ular Gibéonning chölige mangidighan yolning boyigha, Giah yézisining udulidiki Ammah édirliqigha yétip keldi; ²⁵ Binyaminlar bolsa Abnerning keynide qoshudek sep bolup, bir döng töpisige chiqip turdi. ²⁶ Abner Yoabni chaqirip: Qilich daim ademlerni yep turushi kérekmu? Bu ishlarning aqiwiti peqet öch-adawettin ibaret bolidighanliqini bilmemsen? Sen qachan'ghiche xelqlerge: «Qérindashliringlarni qoghlashtin toxtanglar» dep buyrumay turiwérisen?

²⁷ Yoab: Xudaning hayati bilen qesem qilimenki, eger sen mushu sözni qilmighan bolsang, köpchilikning héchbiri qérindashlirini qoghlashtin etigen'gichimu yanmaytti — dédi.

²⁸ Buning bilen Yoab kanay chaldi; hemme *Yehudalar* shuan toxtidi we qayta Israilni qoghlimidi, ular bilen qayta jeng qilishmidi. ²⁹ Abner

□ 2:22 «men séni néme dep urup yiqitqudekmen» — mushu yerde «urup yiqitish» öltürüşni bildüridu. □ 2:23 «Asahel ... ölgen yerge hazir kélidighan herbir kishiler u yerde toxtap qalidu» — démek, Asahelning hörimiti üçün toxtaydu. Bashqa birxil terjimisi: «Asahel yiqilip ölgen yerge kelgen herbir kishiler u yerde toxtap qaldi».

bilen ademliri bolsa kéchiche méngip, Arabah tüzlenglikidin chiqip, Iordan deryasidin ötüp Bitron dégen pütkül yurtni kézip ötüp, Mahanayimgha yétip keldi.

³⁰ Yoab Abnerni qoghashtin yénip barliq ademlerni jem qildi. Asaheldin bashqa Dawutning ghulamiridin on toqquz adem yoq chiqti; ³¹ Lékin Dawutning ademliri Binyaminlardin we Abnerning ademliridin üç yüz atmish kishini urup öltürgenidi.

³² Ular Asahelni élip Beyt-Lehemde öz atisining qebriside depne qildi; andin Yoab bilen ademliri kéchiche méngip, tang atqanda Hébron'gha yétip keldi.

3

¹ Halbuki, Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti ottursidiki jeng uzun waqitqiche dawamlashti; Dawutning jemeti barghanséri kücheydi, lékin Saulning jemeti barghanséri ajizlashmaqta idi.

² Hébronda Dawut bir qanche oghulluq boldi, uning tunjisi Amnon bolup, Yizreellik Ahinoamdin tughuldi; ■ ³ ikkinchisi Kiléab bolup Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigaildin tughuldi. Üchinchisi Abshalom idi. U Geshorning padishahi Talmayning qizi Maakahdin tughulghanidi, ⁴ tötinchisi Adoniya bolup Haggittin tughulghan idi. Beshinchisi Shefatiya bolup Abitaldin tughulghan idi. ⁵ Altinchisi Yitriam bolup Dawutning ayali

■ 3:2 1Tar. 3:1-9

Eglahdin tughuldi. Dawutning bu alte oghlining hemmisi Hébronda tughuldi.

⁶ Saulning jemeti bilan Dawutning jemeti otturidiki jeng dawamida, Abner Saulning jemetide öz hoquqini kücheytti. ⁷ Emdi Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayahning qizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir küni Ishboshet Abnerge: Némishqa atamning kéniziki bilen bille boldung? — dédi.■

⁸ Abner Ishboshetning bu sözlirige intayin achchiqlinip mundaq dédi: — «Men bügünki kündimu atang Saulning jemetige, uning uruqtughqanlirigha we dostlirigha méhribanliq körsitip, séni Dawutning qoligha tapshurmighan tursam, méni Yehudagha tewe bir itining béshidek körüp, bügün bu xotun üçün méni gunahqa buyrumaqchimusen? □ ⁹ Men Perwerdigarning Dawutqa qesem bilen wede qilghinidek qilmisam Xuda menki Abnerni qattiq ursun we uningdin artuq ursun! □ ¹⁰ — yeni, padishahliqni Saulning jemetidin yötkep, Dawutning textini Dandin Beer-Shébaghiche pütkül Israil bilen Yehudaning üstige tiklimisem!» □

¹¹ Ishboshet Abnerdin qorqup, uninggha jawaben bir éghiz söz qilishqimu jür¹et qilalmidi.

¹² Abner bolsa özi üçün elchilerni Dawutning qéshigha mangdurup uninggha: Zémin kimningki?

■ **3:7** 2Sam. 21:8, 10, 11 □ **3:8** «Saulning ... uruqtughqanlirigha...» — ibraniy tilida «Saulning... qérindashlirigha».

□ **3:9** «Xuda menki Abnerni qattiq ursun we uningdin artuq ursun!» — ibraniy tilida «Xuda Abnerning béshigha mundaq ish chüshürsun yaki téximu éghir ish chüshürsun». □ **3:10**

«Dandin Beer-Shébaghiche» — «Dan» Israilning eng shimaliy yurti, «Beer-Shéba» Yehudaning eng jenubidiki jay idi.

Men bilan ehde tüzgin, méning qolum séning terip-
ingde bolup, pütkül Israilni sanga mayil qilimen
— dédi.□

¹³ Dawut jawab bérip: — Bolidu, men sen bilan
ehde qilay. Peqet birla ishni telep qilay; méning
qéshingha kelgende Saulning qizi Miqalni élip
kelmiseng, yüzümni körelmeysen, dédi.

¹⁴ Andin Dawut Ishboshetning qéshigha elchilerni
mangdurup: Men bir yüz Filistiyning xetniliki be-
dili bilan alghan ayalim Miqalni manga qayturup
bergin — dédi.□ ■

¹⁵ Ishboshet adem ewetip Miqalni uning éridin,
yeni Laishning oghli Paltiyeldin élip keldi. □ ■

¹⁶ Lékin uning éri Baxurimghiche uning keynidin
yighlighan péti egiship mangdi. Axir bérip Abner
uninggha: — Yénip ketkin, déwidi, u qaytip ketti.

¹⁷ Emdi Abner Israilning aqsaqallirigha: Siler
burun Dawut üstimizge padishah bolsun, dégen
arzu-istekte boldunglar. ¹⁸ Emdi hazir heriket
qilinglar; chünki Perwerdigar Dawut toghrisida:
— Qul-bendem Dawutning qoli bilan Israil
xelqimni Filistiylerning qolidin, shundaqla barliq
düşmenlirining qolidin qutquzimen, — dégenidi.

□ **3:12** «Abner bolsa özi üçün elchilerni Dawutning qéshigha mangdurup uninggha...» — mushu yerde «özi üçün» dégenning ibraniiy tilida üç xil chüshenchisi bar: — (1) «Abnerning özi üçün» (Ishboshet bilmigen halda); (2) «uning üçün» (yeni Ishboshet üçün); (3) «neq meydanda». Biz birinchi terjimige mayilmiz.

□ **3:14** «Men bir yüz Filistiyning xetniliki bedili bilen alghan ayalim Miqalni manga qayturup bergin» — mushu ish toghru-
luq «1Sam.» 18:20-27ni körüng. ■ **3:14** 1Sam. 18:25, 27 □ **3:15**

«Laishning oghli Paltiyel» — «1Sam.» 25:44de «Laishning oghli Falti» yaki «Laishning oghli Palti» dep atilidu. ■ **3:15** 1Sam. 25:44

19 Abner yene Binyaminlarning quliqighimu mushu sözlerni éytti. Andin Israil bilen Binyaminning pütkül jemetining arzu-isteklirini Dawutning quliqigha éytishqa Hébron'gha bardı. 20 shundaq qılıp Abner yigirme ademning hemrahliqida Hébron'gha Dawutning qéshigha kelgende Dawut Abner we uning ademlirige bir ziyapet teyyarlidi. 21 Abner Dawutqa: Men qozghilip pütkül Israilni ghojam padishahning aldigha jem qilay, ular séning bilen ehde qilishsun, andin sen öz könglüng xalighanning barlıqi üstidin seltenet qilalaydighan bolisen, dédi. Shuning bilen Dawut Abnerni yolgha sélip qoydi, u aman-ésen qaytip ketti.□

Abner öltürülıdu

22 Mana, shu esnada Dawutning ademliri bilen Yoab bir yerge hujum qılıp nurghun olja élip qaytip keldi. Lékin Abner shu chaghda Hébronda Dawutning qéshida yoq idi; chünki Dawutning uzitip qoyushi bilen aman-ésen qaytip ketkenidi. 23 Yoab we uning bilen bolghan pütkül qoshun yétip kelgende, xelq uninggha: Nerning oghli Abner padishahning qéshigha keldi, padishah uni yolgha sélip qoyushi bilen u aman-ésen qaytip ketti — dédi. 24 Andin Yoab padishahning qéshigha bérip: Bu séning néme qilghining?! Mana, Abner qéshinggha

□ **3:21** «Men qozghilip pütkül Israilni ghojam padishahning aldigha jem qilay...» — yaki «Men hazir chiqip pütkül Israilni ghojam padishahning aldigha jem qilay...» yaki «Men ornumdin turup ghojam padishahning aldigha jem qilay...».

keptu! Némishqa uni yolgha sélip qoydung? U hazir kéliptu! ²⁵ Sen Nerning oghli Abnerni bilisen'ghu! Uning kélishi jezmen séni aldash üçün, séning chiqip-kiridighan yolungni, shundaqla barliq ish-paaliyitingni biliwélish üçündür, — dédi.

²⁶ Yoab Dawutning qéshidin chiqishi bilen u xewerchilerni Abnerning keynidin mangdurdi. Ular uni Sirah quduqining yénidin yandurup élip keldi; lékin Dawut bu ishtin bixewer idi.

²⁷ Abner Hébron'gha yénip kelgende Yoab uni sheher qowuqida uchritip, «Sanga deydighan mexpiy sözüm bar idi» dep uni bir chetke ekilip u yerde inisi Asahelning qan qisasini élish üçün qorsiqigha pichaq saldi, shuning bilen u öldi.■

²⁸ Kéyin, Dawut bu ishni anglap: Men we padishahliqim Perwerdigarning aldida Nerning oghli Abnerning aqqan qéni üçün menggü bigunahdurimiz; ²⁹ *uning qénini aqquzush* gunahi Yoabning béshigha we atisining jemetining béshigha qaynam bolup chüshsun; Yoabning ailisidin aqma yara késili, yaki maxaw késili, yaki hasigha tayan'ghuchi, qilichtin ölgüchi yaki ash-tülüksizler öksümisun! — dédi.□

³⁰ Shundaq qilip, Abner Gibéondiki jengde ularning inisi Asahelni öltürgini üçün, Yoab bilen inisi Abishay uni öltürdi.

³¹ Dawut Yoabqa we uninggha egeshken barliq xelqge: Kiyimliringlarni yirtinglar! Böz kiyim kiyinglar! Abnerning *méyiti* aldida matem tunglar! dédi. Dawut padishah *Abnerning* ji-

■ **3:27** 2Sam. 2:23; 1Pad. 2:5 □ **3:29** «hasigha tayan'ghuchi» — yaki «chaq égirgüchi».

nazisining keynidin mangdi. ³² Ular Abnerni Hébronda depne qildi, padishah Abnerning qebrisining yénida awazini kôtürüp yighlidi; xelqning hemmisimu yighlashti. ³³ Padishah Abner üçhün mersiye oqup:

— «Abnerning exmeqtek ölgini toghrimu?

³⁴ Qolliring baghlaghliq bolmisimu,

Putlurung ishkellik bolmisimu,

Lékin sen kishilerning rezillerning qolida yiqilginidek, yiqilip ölgensen!» — dédi.

Shuning bilen xelqning hemmisi uning üçhün yene yighlashti. ³⁵ Andin barliq xelq Dawutning yénigha kélip, uninggha kün patquche tamaq yéyishni ötüdi. Emma Dawut qesem ichip: Men kün patmasta ya nan ya bashqa herqandaq nersini tétisam, Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalisun, — dédi. □

³⁶ Barliq xelq buni bayqap, bu ishtin razi boldi; emeliyette padishah qilghan herbir ish barliq xelqni razi qilatti.

³⁷ Shuning bilen barliq xelq, shundaqla pütkül Israil shu küni Nerning oghli Abnerning öltürülüşining padishahning körsetmisi emeslikini bilip yetti. ³⁸ Padishah öz xizmetkarlirigha: Bilemsiler? Bügün Israilda bir serdar, ulugh bir zat yiqildi! □ ³⁹ Gerche men Mesih qilinip padishah tiklen'gen bolsammu, men ajiz bir bendimen. Bu ademler, yeni

□ **3:35** «Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalisun» — ibraniy tilida «Xuda méning béshigha bundaq yaki undaq qilsun yaki uningdin téximu artuq qilsun!». □ **3:38** «Padishah öz xizmetkarlirigha: Bilemsiler?...» — ibraniy tilida «Padishah öz xizmetkarlirigha: Bilmemsiler...?».

Zeruiyaning oghullirining wehshiyilikini men kötürelmigüdekmen; Perwerdigar rezillik qilghuchining rezillikini öz béshigha qaytursun! — dédi.

4

Ishboshet öltürüldü

¹ Saulning oghli Abnerning Hébronda ölgini an-glighanda qoli boshiship ketti, barliq Israil dekke-dükkige chüshti.

² Saulning oghlining qoshunining aldin yürer qis-mida ikki serdari bolup, birining ismi Baanah, yene birining ismi Rekab idi. Ular Binyamin qe-bilisidin bolghan Beerotluq Rimmonning oghul-liri idi (chünki Beerot Binyamin qebilisige tewe hésablinatti; ■ ³ lékin Beerotluqlar Gittaimgha qéchip bérip u yerde bu kün'giche musapirdek yashawatidu).

⁴ Saulning oghli Yonatanning bir oghli bolup, puti aqsaq idi. Saul bilen Yonatanning ölgenliki toghru-luq xewer Yizreelge yetkende, u besh yashqa kir-gen idi. Inik anisi uni élip qachti; lékin shundaq boldiki, u aldirap yügürgechke, bala chüshup kétip, aqsaq bolup qalghanidi. Uning ismi Mefiboshet idi. ■

⁵ Emdi bir küni Beerotluq Rimmonning oghulliri Rekab bilen Baanah chingqi chüsh waqtida Ishboshetning öyige bardı. Ishboshet chüshlük uyquda uxlawatqanidi. ⁶ Ular bughdıy alimiz dégenni bahane qilip, öyining ichkirige kirip,

■ 4:2 Ye. 9:17; 18:25

■ 4:4 2Sam. 9:3-13

Ishboshetning qorsiqigha *pichaq* sanjidi. Andin Rekab we Baanah qéchip ketti ⁷ (ular Ishboshet hujrisida kariwatta yatqinida, öyge kirip, uni öltürgenidi). Ular uning kallisini késip, andin kallisini élip kéchiche Arabah tüzlenglikidin méngip ötti. ⁸ Ular Ishboshetning kallisini Hébron'gha, Dawutning qéshigha élip bérip, padishahqa: Mana, bu janablirining jénini izdigen dühmenliri Saulning oghli Ishboshetning kallisi! Bügün Perwerdigar ghojam padishahni Saul bilen neslidin intiqam élishqa muyesser qildi — dédi.

⁹ Dawut Beerotluq Rimmonning oghulliri Rekab bilen inisi Baanahga: Méni barliq qiyinchiliqlardin qutquzghan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, ¹⁰ burun birsi Dawutqa xush xewer élip keldim, dep oylap, manga: — Mana, Saul öldi, dep kelgende, men uni élip Ziklagta öltürüwettim. Berheq, mana bu uning yetküzgen xewirining mukapati bolghanidi! ■ ¹¹ Emdi men shundaq qilghan yerde, rezil ademler öz öyide orunda yatqan bir heqqaniy kishini öltürgen bolsa, men néme qilay?! Uning aqqan qan qerzini silerning qolunglardin élip, silerni yer yüzidin yoqatmamdim? — dédi.

¹² Dawut ghulamirigha buyruq qiliwidi, ular bularni getli qildi. Ularning qol-putlirini késip, ularni Hébrondiki kólning yénida ésip qoydi; lékin ular Ishboshetning béshini élip Hébronda Abnerning qebri-

side depne qildi. □ ■

5

Dawut Israilga padishah bolushqa mesih qilindidu

1Tar. 11:1-9; 14:1-17

¹ Andin kéyin Israilning barliq qebililiri Hébron'gha Dawutning qéshigha kélip: Qarisila, biz özlirining et-söngekliridurmiz! ² Burun Saul bizning üstimizde seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-kirishke yolbashchi bolghan özliri idila; Perwerdigar silige: Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup, ularni baqisen, Israilning emiri bolisen, dégenidi — dédi. □ ■

³ Shuning bilen Israilning hemme aqsaqalliri Hébron'gha padishahning qéshigha keldi; Dawut padishah Hébronda, Perwerdigarning aldida ular bilen ehde tüzüshti. Andin ular Dawutni Israilga padishah bolushqa mesih qildi.

⁴ Dawut padishah bolghanda ottuz yashqa kirgen bolup, qiriq yil seltenet qildi. ⁵ U Hébronda Yehudaning üstide yette yil alte ay seltenet qilip,

□ **4:12** « *Rekab bilen Baanahning* qol-putlirini késip, ularni Hébrondiki kölning yénida ésip qoydi» — «ularni» belkim Rekab bilen Baanahning qol-putlirinila emes, belki jesetlirini körsitishi mumkin. ■ **4:12** 2Sam. 3:32 □ **5:2** «*Israil xelqige jengge chiqip-kirishke yolbashchi bolghan özliri idila*» — ibraniiy tilida «Israilning chiqishida hem kirishide ulargha bashlighuchi idila» dégenlik bilen ipadilinidu; mushu ibare Israilning barliq paaliyetlirini körsitishi mumkin. ■ **5:2** 2Sam. 7:7; Zeb. 78:71-72

Yérusalémda pütkül Israil bilan Yehudaning üstide ottuz üç yil seltenet qildi.■

⁶ Padishah öz adamliri bilan Yérusalémgha chiqip, shu zéminda turghan Yebusiylar bilan jeng qilghili bardı. Ular Dawutqa: Sen bu yerge kirelmeysen, belki hetta korlar bilen aqsaqlar séni chékindüridu! — dédi. Chünki ular: «Dawut bu yerge qet'iy kirelmeydu», dep oylaytti. □ ⁷ Lékin Dawut Zion qorghinini aldi (bu yer Dawutning shehiri dep atilidu).□

⁸ Dawut u küni: Kimki Yebusiylarni uray dése sünggüch bilen chiqishi kérek, andin u Dawut qin-qinidin öch köridighan bu kor, aqsaqlar bilen *hésablashalaydu*, dédi. Shuning bilen «Qorlar ya aqsaqlar öyge kirmisun» deydighan maqal peyda

■ **5:5** 2Sam. 2:11; 1Pad. 2:11; 1Tar. 3:4 □ **5:6** «belki hetta korlar bilen aqsaqlar séni chékindüridu! — dédi. Chünki ular: «Dawut bu yerge qet'iy kirelmeydu», dep oylaytti» — bu ikki jümlining bashqa birxil terjimisi: — «belki sen korlar bilen aqsaqlarnı heydiwetmiseng, bu yerge kirelmeysen, — dédi, Dawutni hergiz bu yerge kirmeydu, dep oylatti». □ **5:7** «Zion qorghinini» — «Zion» Yérusalémning ichidiki égzlik bolup, shu yerge daim qorghan sélinip turatti. Kéyin ibadetxanimu Zionda qurulghan. Kéyin «Zion» dégen isim bezide pütkül Yérusalém shehirigimu we bezide Israilning özigimu wekillik bolghan.

boldi. □ ■

⁹ Shundaq qilip Dawut qorghanda turdi we u yerni «Dawutning shehiri» dep atidi. Dawut sheharning etrapigha Millodin tartip ich terepkiche imaret saldi. □ ¹⁰ Dawut barghanséri qudret tapti; samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar uning bilen bille idi.

¹¹ Turning padishahi Hiram Dawutning qéshigha elchilerni ewetti we ular bilen qoshup, kédir yaghachliri, yaghachchilar we tashchilarni ewetti; ular Dawut üçün bir orda yasap berdi. ¹² Dawut Perwerdigarning özini Israilgha padishah tiklep, öz xelqi Israil üçün özining padishahliqini güllendürgenlikini bilip yetti.

¹³ Dawut Hébrondin kelgendin kéyin Yérusalémdin yene ayallarni we kénizeklerni aldi; shuning bilen Dawutqa yene köp oghul-qizlar tughuldi. ■

¹⁴ Yérusalémda uningdin tughulghanlarning

□ **5:8 «Kimki Yebusiylarni uray dése, süngüch bilen chiqishi kérek»** — bu sirliq sözning menisi peqet yéqinda arxéologlar tekshürüp tapqan tarixiy izlardin éniqlandi. Eslide Yérusalém shehiring astida mexpiy bir su yoli bar idi; sheherde bu su yoligha tutishidighan tik bir quduq bar idi. Dawutning ademliri shu quduqtin yamiship chiqqan bolsa kérek. **«korlar ya aqsaqlar öyge kirmisun»** — bu sözning menisi belkim (1) héchqandaq butperes ademlerning (mesilen, Yebusiylarning) padishahning ordisigha kirishige ruxset yoq; (2) Dawut Yebusiylar tayan'ghan herqandaq butlar («kor we aqsaqlar»)ni hergiz öyige kirishke ruxset qilmaytti (démek, butlar «kor», «aqsaqlar»lardek héchnéme qilalmaydu). Bu söz korlar we aqsaqlarning özlirini körsetmeydu, chünki kéyin aqsaq bolghan Mefiboshet herküni Dawut bilen hemdastixan olturatti.

■ **5:8** 1Tar. 11:6 □ **5:9 «Millodin tartip ich terepkiche imaret saldi»** — «Millo»: «pelempeylik yer» dégen menide bolushi mumkin.

■ **5:13** 1Tar. 3:9; 14:3-7

isimliri mana mundaq idi: Shammua, Shobab, Natan, Sulayman, ¹⁵ Ibhar, Élishua, Nefeg, Yafiya, ¹⁶ Élishama, Éliada we Élifelet.

Filistiye bilen jeng qilish

¹⁷ Filistiylar Dawutning Israilga padishah bo-lushqa mesihlen'ginini anglighanda, ular hem-misi Dawutni tutqili chiqti, Dawut buni anglapla, qorghan'gha chüshti.

¹⁸ Filistiylar kélip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi;

□ ¹⁹ Dawut Perwerdigardin yol sorap: Filistiy-lerge qarshi atlinaymu? Ularni qolumgha tap-shurarsenmu? — dédi. Perwerdigar Dawutqa: Chiqqin! Chünki, Men Filistiylarni jezmen qolung-gha tapshurimen — dédi.

²⁰ U waqıtta Dawut Baal-Perazimgha bardı. U yerde Dawut ularni tarmar qildi. U: — «Perw-erdigar méning aldimda dühmenlirim üstige xuddi kelkün yarnı élip ketkendek bösüp kirdi» — dédi. Shuning bilen u yerni «Baal-Perazim» dep atidi. □ ■

²¹ Filistiylar u yerde öz mebudlirini tashlap ketti; Dawut bilen ademleri ularni élip ketti.

²² Emdi Filistiylar yene chiqip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi.

²³ Dawut Perwerdigardin yol soridi. Perwerdigar: Sen u yerge chiqmay, belki ularning keynidin

□ **5:18** «Refayim jilghisi» — Yérusalémgha yéqin, Hinnom jil-ghisining jenubiy teripide. □ **5:20** «Baal-perazim» — «bösüp chiqquchilarning Rebbi» dégen menide. ■ **5:20** Yesh. 28:21

aylinip ötüp üjme derexlirining udulidin hujum qilghin — dédi,□

²⁴ Shundaq boliduki, sen üjme derexlikining üstidin ayagh tiwishini anglishing bilenla derhal atlan; chünki shu tapta Perwerdigar Filistiylarning qoshunigha hujumgha chiqqan bolidu, — dédi.

²⁵ Dawut Perwerdigarning uninggha emr qilghinidek qilip, Filistiylarni Gibéondin Gezergiche qoghlap qirdi.□

6

Dawut ehde sanduqini Yérusalémgha ekilidu

1Tar. 13:1-14; 15:25-29;16:1-3

¹ Dawut Israilning arisidin barliq serxil ademlerni yighiwidi, bular ottuz ming chiqti. ² Andin Dawut we uninggha egeshkenlarning hemmisi Xudaning ehde sanduqini yötkep kélish üçün Yehudadiki Baalahgha chiqti; sanduq *muqeddes* nam bilen, yeni kérublarning otturisida olturghuchi samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning nami bilen atalghanidi. □ ³ Ular Xudaning ehde sanduqini döngde olturushluq Abinadabning öyide yéngi bir harwigha sélip, uni shu yerdin élip chiqti. Abinadabning oghulliri Uzzah bilen

□ **5:23 «üjme derexliri»** — bu bizning qiyasimiz. Ibraniy tilida «yighlighuchi derexler». Zadi qaysi derex ikenliki bizge namelum. Bashqa bir qiyas «xine derexliri». □ **5:25 «Gibéondin»** — yaki «Gébadin». □ **6:2 «Yehudadiki Baalah»** — (yaki «Baalah-Yehudagha») — bashqa ismi «Kiriati-Yéarim» («1Sam.» 7:2, «1Tar.» 13:6ni körüng).

Ahiyo u yéngi harwini heydidi. ■ ⁴ Ular harwini Xudaning ehde sanduqi bilen döngde olturushluq Abinadabning öyidin élip chiqti; Ahiyo ehde sanduqining aldida mangdi. ⁵ Dawut bilen pütkül Israil jemetidikiler Perwerdigarning aldida tentene qilip küy oqup chiltar, tembur, dap, daqa-dumbaq we changlar chélip ussul oynidi. □

⁶ Lékin ular Nakonning xaminigha kelgende, kalilar aldigha müdürep ketkenliki üçün, Uzzah qolini sozup Xudaning ehde sanduqini tutiwaldi.

⁷ Perwerdigarning ghezipi Uzzahqa qozghaldi; u xata qilghini üçün, uni Xuda shu yerde urdi. Shuning bilen Uzzah Xudaning ehde sanduqining yénigha yiqilip öldi.

⁸ Lékin Dawut bolsa Perwerdigarning Uzzahning ténini böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer бүгүнкi күн'giche shundaq atilidu. □ ⁹ U күни Dawut Perwerdigardin qorqup: Perwerdigarning ehde sanduqini özümningkige qaysi yol bilen ekélermen? — dédi.

¹⁰ Shuning üçün Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri»ge, öziningkige yötkeshni xalimidi; Dawut uni élip bérip, Gatliq Obed-Édomning öyide qaldurdi.

¹¹ Perwerdigarning ehde sanduqi Gatliq Obed-Édomning öyide üç ay turdi; Perwerdigar Obed-Édom we uning pütkül öyidikilerni beriketlidi.

¹² Dawut padishahqa: — «Perwerdigar Öz ehde san-

■ **6:3** 1Sam. 6:7, 8; 7:1, 2 □ **6:5** «tentene qilip küy oqup... » — yaki «herxil archa yaghachliridin yasalghan sazlarni chélip...». «daqa-dumbaq» — yaki «shaqildaqlar». □ **6:8** «Perez-Uzzah» — «Uzzahga bösüp kirish» dégen menide.

duqi wejidin Obed-Édom we uning barini beriketlidi» dep éytildi. Shunga Dawut Xudaning ehde sanduqini Obed-Édomning öyidin élip chiqip, xushluq bilan Dawutning shehirige élip keldi. □

¹³ Perwerdigarning sanduqini kötürgenler alte qedem méngip, shundaq boldiki, u bir buqa bilen bir bordaq mozayni qurbanliq qildi. □ ¹⁴ Dawut bolsa kanap efodni kiyip Perwerdigarning aldida küchining bariche ussul oynaytti; □ ¹⁵ Dawut bilen Israilning pütkül jemeti tentene qilip warqiriship, kanay chéliship Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqiwatatti.

¹⁶ Perwerdigarning ehde sanduqi Dawutning shehirige élip kirilginide, Saulning qizi Miqal dérizidin qarap, Dawut padishahning sekrep Perwerdigarning aldida ussul oynawatqanligini körüp, uni öz könglide mensitmidi.

¹⁷ Ular Perwerdigarning ehde sanduqini élip kirip, Dawut uning üçhün tiktürgen chédirning ottursida qoydi. Andin Dawut Perwerdigarning aldida köydürme qurbanliq bilan inaqliq qurbanliqlirini

□ **6:12** «Perwerdigar Öz ehde sanduqi wejidin...» — ibraniy tilida «Perwerdigar Xudaning ehde sanduqi wejidin...». □ **6:13** «Perwerdigarning sanduqini kötürgenler alte qedem méngip, shundaq boldiki, u bir buqa bilen bir bordaq mozayni qurbanliq qildi» — «alte qedem» bizningche bu deslepki alte qedemni körsitidu. Bashaq birxil terjimisi «Ular her alte qedem mangghanda, bir qétim buqa we bordaq mozay qurbanliq qildi». Lékin undaq bolsa, ilgerlesh bek asta bolatti! □ **6:14** «Dawut bolsa kanap efodni kiyip...» — «efod» adette peqet kahnlar kiyidighan jilitkidek qisqa bir köynek idi. Bizning «tebirler»imizni körüng. Dawutning efodni kiyishi belkim ussul oynashqa azade bolush üçhün idi (14-ayetni körüng).

sundi.

¹⁸ Dawut köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini keltürüp bolup, xalayıqqa samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning namida bext-beriket tilidi. ¹⁹ U pütkül Israil jamaitige, er bilen ayallarning herbirige birdin qoturmach, birdin xorma poshkili we birdin üzüm poshkilini teqsim qilip berdi. Andin xelqning herbiri öz öyige yénip ketti.□

²⁰ Dawut öz ailisidikilerni mubareklesh üçün yénip kelgende, Saulning qizi Miqal uning aldigha chiqip: Bügün Israilning padishahi özini shunche shereplik körsettimu, qandaq? U xuddi pes bir ademning nomussizlache özini yalingachlighinigha oxshash, xizmetkarlirining dédeklirining köz aldida özini yalingachlidi!□

²¹ Dawut Miqalgha: Undaq *shadlan'ghinim* Perwerdigar aldida idi. U atang we uning pütkül jemetini örüp, méni Perwerdigarning xelqi bolghan Israil üstige bashlamchi qilip tiklidi. Shunga men Perwerdigarning aldida ussul oynaymen!

²² Emeliyette men özümni téximu erzimes qilip, öz nezirimde özüm töwen bolushqa razimen. Lékin sen éytqan u dédeklerning neziride bolsa, hörmetke sazawer bolimen — dédi.

²³ Saulning qizi Miqal bolsa, ölidighan künigiche bala tughmidi.

□ **6:19** «birdin xorma poshkili» — yaki «bir yutum sharab» yaki «bir parche gösh». □ **6:20** «...öz ailisidikilerni mubareklesh

üchün...» — «mubareklesh» mushu yerde «bext-beriket tilesht»ni öz ichige alidu. «**Bügün Israilning padishahi ... xizmetkarlirining dédeklirining köz aldida özini yalingachlidi!**» — «özini yalingachlidi» dégen gep erkinrek ussul oynashqa Dawutning «efod»ni kiygenlikini körsitidu.

7

Perwerdigarning Dawutqa qilghan ulugh wediliri

1Tar. 17:1-5

¹ Padishah öz ordisida turatti, Perwerdigar uninggha etrapidiki barliq dūshmenliridin aram bergendin kéyin, ² padishah Natan peyghemberge: Mana qara, men kédir yaghichidin yasalghan öyde olturimen, lékin Xudaning ehde sanduqi bir chidirning ichide turuwatidu — dédi. □

³ Natan padishahqa jawap bérip: Könglüngde néme oylighining bolsa, shuni qilghin; chünki Perwerdigar séning bilen billidur — dédi.

⁴ Lékin kéchide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi Natan'gha kélip mundaq déyildi: ⁵ — Bérip qulum Dawutqa dégin: «Perwerdigar: — «Sen derweqe Manga turidighan'gha öy salmaqchimusen?» — deydu. □ ⁶ — «Men Israillarni Misirdin chiqarghandin tartip, bu kün'giche bir öyde olturmidim, belki bir chédirni makan qilip, kézip yürdüm. ⁷ Men Özüm barliq Israillar bilen yürgen hemme yerlerde, xelqim Israilni padichi bolup béqishqa emr qilghanlarga, yeni Israilning herqandaq qebilisining bir yétekchisige: Némishqa Manga kédir yaghachtin bir öy yasimaysiler? — dep baqqanmu? □ ⁸ Emdi

□ **7:2** «Xudaning ehde sanduqi bir chidirning ichide turuwatidu» — mushu yerde «chédirning ichide» ibraniy tilida «perdiler ichide» dégen söz bilen ipadilinidu. □ **7:5** «qulum Dawut» — «qul» dégen uqum toghruluq «tebirlar»imizni körüng.

□ **7:7** «Israilning herqandaq qebilisining bir yétekchisi...» — «1Tar.» 17:6de «Israilning herqandaq yétekchi hakimi» déyilidu.

qulum Dawutqa mundaq dégin: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Séni xelqim Israilgha bashlamchi qilip tiklesh üçün séni yaylaqlardin, qoy béqishtin élip keldim, — deydu, ⁹ — we meyli qeyerge barmighin, Men hamam séning bilen bille boldum we séning aldingdin barliq dühmenliringni yoqitip keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige bolghandek séni ulugh nam-shöhretke sazawer qildim. ■ ¹⁰⁻¹¹ Men xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip, ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan bolidu. Reziller desleptidikidek, shundaqla Men xelqim Israil üstige hökümraniq qilishqa hakimlarni teyinligen künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men hazir sanga hemme dühmenliringdin aram berdim. Emdi Menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki, Men séning üçün bir öyni qurup bérimen!» — deydu.□

¹² «Künliring toshup, ata-bowiliring bilen ölümde uxlighiningda, Men öz pushtingdin bolghan neslingni séning ornungda turghuzup, padishahliqini mezmüt qilimen. □ ■ ¹³ Méning namim üçün

■ **7:9** 2Sam. 8:6,14 □ **7:10-11** «Men séning üçün bir öy qurup bérimen» — Dawut esli Xuda üçün bir öy qurmaqchi bolghan, lékin Xuda Dawutqa: Sanga bir öy (aile, jemet, sulale dégen menide) qurup bérimen» dep jawab béridu. □ **7:12** «Men öz pushtingdin bolghan neslingni séning ornungda turghuzup, ...» — mushu yerde «pushtingdin» — ibraniy tilida «ich-baghringdin». ■ **7:12** 1Pad. 8:20

bir öyni yasighuchi u bolidu, we Men uning padishahliq textini ebedgiche mustehkem qilimen. ■ 14 Men uninggha ata bolimen, u Manga oghul bolidu. Eger u qebhlik qilsa, uninggha insannarning tayiqi bilen we adem balilirining sawaq-dumbalashliri bilen terbiye bérimen. □ ■ 15 Emma Men séning aldingda örüwetken Sauldin méhir-shepqitimni juda qilghinimdek, uningdin méhir-shepqitimni juda qilmaymen. 16 Shuning bilen séning öyüng we séning padishahliqing aldingda hemishe mezmüt qilinidu; texting ebedgiche mezmüt turghuzulidu».□

17 Natan bu barliq sözler we barliq wehiyni héchnéme qaldurmay, Dawutqa éytip berdi.

18 Andin Dawut padishah kirip, Perwerdigarning aldida olturup mundaq dédi: «I, Reb Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méni mushu derijige köturgüdek? 19 Lékin, i Reb Perwerdigar, *méning bu mertiwem* Séning nezirinde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq kelgüsi toghruluq sözliding; bu hemmila ademge daim bolidighan

■ 7:13 1Pad. 5:19; 6:12; 1Tar. 22:10 □ 7:14 «uninggha insannarning tayiqi bilen we adem balilirining sawaq-dumbalashliri bilen terbiye bérimen» — démek, Dawutning ewladliridin bolghan padishahlar gunah qilsa, Xuda ulargha insaniy wasite (belkim düshmenning wasitisi) bilen terbiye béridu. ■ 7:14 Zeb. 89:26-27, 31; Ibr. 1:5 □ 7:16 «...séning öyüng we séning padishahliqing aldingda hemishe mezmüt qilinidu» — yaki «...séning öyüng we séning padishahliqing aldimda hemishe mezmüt qilinidu».

ishmu, i, Reb Perwerdigar? □ 20 Emdi Dawut Sanga yene néme désun? Sen Öz qulungni tonuy-sen, i, Reb Perwerdigar! 21 Sen söz-wedeng wejidin, Öz könglüngdikige asasen bu ulugh ishning hemmisini qulung bilsun dep békitip qilghansen. 22 Shunga Sen ulughsen, i Perwerdigar; qulaqlirimiz barliq anglighinidek, Séning tengdishing yoq, Sendin bashqa héchqandaq ilah yoqtur.■

23 Xelqing Israildek yene bashqa bir el barmu, ular jahanda alahide turidu? — Chünki Sen Xuda ularni Misirdin qutquzup Özüנגge xas bir xelq qilish üçün, shundaqla nam-shöhretke ige bolush üçün, Özüנג barding; Sen Özüנג üçün Misirdin, ellerdin we ularning ilahliridin qutquzup chiqqan xelqing aldida zémining üçün ulugh we dehshetlik ishlarni qilding. □ ■ 24 Sen xelqing Israilni Özüנג üçün ebedgiche bir xelq bolushqa békitting; Sen, i Perwerdigar, ularning Xudasi boldung.

□ 7:19 «méning bu mertiwem Séning neziringde kichikkine bir ish hésablandi» — démek, «Sen (alliqachan) méni mushu (yuqiri) derijige köturgenikensen...» dégen söz (18-ayetni körüנג) uning padishah bolghanliqini körsitidu. Lékin Xuda bu imtiyazdin yene köp imtiyazlarni qoshup bermekchi. 9-16-ayetlerni qaytidin körüנג. ■ 7:22 Qan. 3:24; 4:35; 32:39; 1Sam. 2:2; Zeb. 86:8; Yesh. 45:5, 18, 22; Mar. 12:29, 32 □ 7:23 «ularni... qutquzup Özüנגge xas bir xelq qilish üçün, shundaqla nam-shöhretke ige bolush üçün, özüנג barding» — tékistning éniq menisi shuki, Israilni Misirdin qutquzush üçün Xuda Ózi shexsen Misirgha barghan. «...ularni... ellerdin we ularning ilahliridin qutquzup chiqqan» — mushu ibare belkim Xudaning Israil aldida Pelestin zéminida turuwatqan butperes ellerni qoghliwétishini körsitishi mumkin. ■ 7:23 Qan. 4:7, 34; 10:21; 33:29; Zeb. 147:19-20

²⁵ Emdi hazir, i Perwerdigar Xuda, Öz qulung we uning öyi toghrisida éytqan wedengge ebedgiche mezmot emel qilghin; Sen dégenliring boyiche ishni ada qilghaysen! ²⁶ Séning naming ebedgiche ulughlinip: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Israilning üstide turidighan Xudadur, dep éytlsun, shundaqla Öz qulungning öy-sulalisi séning aldingda mezmot turghuzulsun.

²⁷ Chünki Sen, i samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi Öz qulunggha: Men sanga bir öy-sulale qurup bérimen, dep wehiy qilding; shunga qulung bu duani séning aldingda qilishqa jür'et qildi.

²⁸ Emdi sen, i Reb Perwerdigar, birdinbir Xudadursen, Séning sözliring heqiqettur we Sen bu bext-iltipatni Öz qulunggha wede qilding; ■ ²⁹ shunga qulungning öy-jemetini Séning aldingda menggü turushqa nésip qilip beriketligeysen; chünki Sen, i Reb Perwerdigar, buni wede qilghansen; bu bext-iltipating bilen Öz qulungning öy-jemeti ebedgiche bext-iltipatqa nésip bolidu».

8

Dawut etrapidiki ellerni özige béqindüridu
1Tar. 18:1-14

¹ Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Dawut Filistiylerge hujum qilip, ularni boysundurdi. Shundaq qilip, Dawut Filistiylerning qolidin merkiziy sheherning hoquqini aldi. □

² U hem Moabiylargha hujum qilip, ularnimu meghlup qildi. U ularni yerge yatquzup, tana bilen ölçep, ikki tana kelgenlerni öltürdi, bir tana kelgenlerni tirik qaldurdi. Moabiylar bolsa Dawutqa béqinip, uninggha séliq tapshurdi.

³ Andin Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézer Efrat deryasigha chiqip, shu yerdiki hakimiyetni özige qaytidin tartiwalmaqchi bolghanda, Dawut uninggha hujum qilip, meghlup qildi. ⁴ Dawut uning qoshunidin bir ming yette yüz atliq eskerni we yigirme ming piyade eskerni esir qildi; Dawut harwa atlirining piyini kestürdi, lékin özige yüz harwiliq atni qaldurup qoydi. □ ■

⁵ Demeshqtiki Suriyler Zobahning padishahi Hadad'ézerge yadrem bérish üçün chiqti, lékin Dawut Suriylerdin yigirme ikki ming ademni öltürdi. □ ⁶ Andin Dawut birnechche bargah eskerlerni Demeshqtiki Suriylerning zéminida turghuzdi; shuning bilen Suriyler Dawutqa béqinip uninggha séliq tapshurdi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uninggha nusret béretti. □

⁷ Dawut Hādad'ézerning ghulamirigha teminlen'gen altun qalqanni tartiwélip,

□ **8:1** «...merkiziy sheherning hoquqini aldi» — yaki «Met-teg-Ammah shehirini aldi». □ **8:4** «bir ming yette yüz atliq esker» — yaki «bir ming yette yüz jeng harwisi». ■ **8:4** 1Tar. 18:4

□ **8:5** «Demeshqtiki Suriyler» — yeni «Demeshqtiki Suriyelikler».

□ **8:6** «Suriyler» — yaki «Aramiylar». Hazirqi Suriyedikiler ulardin, yeni Aramiylardin chiqqan.

Yérusalémgha keltürdi ⁸ we Hädad'ézerning sheherliri bolghan Bitah bilen Birotay sheherliridinmu intayin köp misni qolgha chüshürdi. □

⁹ Xamatning padishahi Toy Dawutning Hädad'ézerning pütün qoshunini meghlup qilghinini anglap, ¹⁰ öz oghli Yoramni Dawutning halini sorashqa we Dawutning Hädad'ézer bilen jeng qilip uni meghlup qilghinigha uni tebrikleshke ewetti. Chünki Hädad'ézer daim Toy bilen jeng qilip kéliwatatti. Yoram bolsa kümüş, altun we mis qacha-buyumlarni élip keldi. □ ¹¹⁻¹² Dawut padishah mushularni we özi béqindurghan hemme ellerdin, jümlidin Suriylerdin, Moabiylardin, Ammoniylardin, Filistiylerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-kümüshlerni Perwerdigargha atap béghishlidi. Bular Zobahning padishahi Rehobning oghli Hädad'ézerdin alghan oljini öz ichige alidu. □

¹³ Dawut Suriylerni meghlup qilip, yeni on sekkiz ming ademni «Shor wadisi»da öltürüp yan'ghanda, uning nam-dangqi xéli chiqqanidi. ■ ¹⁴ U Édomda esker bargahlirini turghuzdi; pütün Édomda bargahlarni qurdi. Shuning bilen Édomiylarning hemmisi Dawutqa béqindi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uninggha nusret béretti.

¹⁵ Dawut pütkül Israil üstige seltenet qildi; u

□ **8:8** «Bitah» — yaki «Tébah» — «1Tar.» 18:8ni körüng. □ **8:10** «Toy ... öz oghli Yoramni ... tebrikleshke ewetti» — «1Tar.» 18:10de «Yoram» «Xadoram» dégen bashqa bir isim bilen atilidu. □ **8:11-12** «Suriylerdin» — yaki «Édomlardin» — 14-ayetni we «1Tar.» 18:11ni körüng. ■ **8:13** Zeb. 60:1-4

pütkül xelqini sorap, adil hökümler chiqirip adalet yürgüzetti.

Orda emeldarliri

2Sam. 20:23-26; 1Tar. 18:15-17

¹⁶ Zeruiyaning oghli Yoab qoshunning serdari boldi; Ahiludning oghli Yehoshafat mirza boldi; ¹⁷ Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Aximelek kahin boldi; Séraya diwan bégi boldi. ¹⁸ Yehoyadaning oghli Binaya Keretiylar bilan Peletiyarning yolbashchisi boldi; Dawutning oghullirimi kahin boldi. □

9

Mefiboshetke shepqaet körsitish

¹ Dawut: Saulning öyidin tirik qalghan birersi barmikin, bar bolsa men Yonatanning hörmitide uningha shapaet körsitey? — dédi.

² Emdi Saulning ailisidiki Ziba dégen bir xizmetkar qalghanidi. Ular uni Dawutning qéshigha chaqirdi. Kelgende, padishah uningdin: Sen Zibamu? dep soridi. U: Péqir men shu! — dédi. ■

□ **8:18** «Keretiylar **bilen Peletiyler**» — belkim Dawutqa alahide muhapizetchiler yaki alahide zerbidar eskerler bolghan bolushi mumkin idi. «Dawutning **oghullirimi kahin boldi**» — mushu yerde «kahin» belkim (1) ularning Xudaning ibaditide adettiki kahinlardin bashqa alahide wezipiliri barliqini; (2) hakimiyette birxil wezirligini körsitishi mumkin («1Tar.» 18:17nimu körüng).

■ **9:2** 2Sam. 16:1-4; 19:17

³ Padishah: Saulning ailisidin birersi tirik qaldimu? Men uninggha Xudaning shapaitini körsitey dewatimen, — dédi. Ziba padishahqa: Yonatanning bir oghli tirik qaldi; uning ikki puti aqsaydu — dédi. □ ■

⁴ Padishah uningdin: U qeyerde, dep soridi. Ziba padishahqa: U Lo-Dibarda, Ammielning oghli Makirning öyide turidu — dédi.

⁵ Shunga Dawut padishah kishi ewetip uni Lo-Dibardin, Ammielning oghli Makirning öyidin élip keldi.

⁶ Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshet Dawutning aldigha kelgende, yüzini yerge yiqip, tezim qildi. Dawut: *Sen Mefiboshetmu?* — dep chaqiriwidi, u: Péqir shu! — dep jawap qayturdi.

⁷ Dawut uninggha: Qorqmighin, atang Yonatan üçün, sanga shapaet qilmay qalmaymen; bowang Saulning hemme yer-zéminlirini sanga qayturup bérey, sen hemishe méning dastixinimdin ghizalinisen — dédi. □

⁸ Mefiboshet tezim qilip: Qulung néme idi, mendek bir ölük it aliyliri qedirli güdek néme idim? — dédi.

⁹ Andin padishah Saulning xizmetkari Zibani chaqirip uninggha: Saulning we pütkül ailisin-

□ **9:3** «Yonatanning bir oghli tirik qaldi; uning ikki puti aqsaydu» — Zibaning bu sözni déyishi, belkim, Dawutning Saulning jemetidikilerni izdeshtiki meqsiti öz textige héchqandaq tehdit bolmasliqı üçün, ularni yoqıtish, dep oylisha kérek; shunga u Mefiboshetni aqsaq deydu — aqsaq bir adem textke héchqandaq tehdit bolmaydu, elwette. ■ **9:3** 2Sam. 4:4 □ **9:7** «bowang Saul» — ibranıy tilida «atang Saul» dégen söz bilen ipadilınidu. «Ata» dégenning ibranıy tilida menisi kengdur.

ing hemme tealluqatini mana men ghojangning oghlining qoligha berdim. ¹⁰ Sen bilen oghullir- ing we xizmetkarliring uning üçün shu zéminda tériqchiliq qilip, chiqqan mehsulatlirini ghojangning oghligha yéyishke tapshurunglar. Ghojangning oghli Mefiboshet men bilen hemishe hemdastixan bolup ghizalinidu, — dédi (Zibaning on besh oghli we yigirme xizmetkari bar idi).

¹¹ Ziba padishahqa: Ghojam padishah qullirigha buyrughanning hemmisige keminiliri emel qilidu, — dédi. Padishah Dawut *yene*: Mefiboshet bolsa padishahning bir oghlidek dastixinimdin taam yésun — *dédi*.

¹² Mefiboshetning Mika dégen kichik bir oghli bar idi. Zibaning öyide turuwatqanlarning hemmisi Mefiboshetning xizmetkarliri boldi. ¹³ Emdi Mefiboshet Yérusalémدا turatti; chünki u hemishe padishahning dastixinidin taam yep turatti. Uning ikki puti aqsaq idi.

10

Dawut we Ammoniyalar

1Tar. 19:1-19

¹ Kéyin shundaq ish boldiki, Ammoniylarning padishahi öldi we uning Hanun dégen oghli ornida padishah boldi.

² Dawut bolsa: Uning atisi manga iltipat körsetkendek men Nahashning oghli Hanun'gha iltipat körsitey, — dédi. Andin Dawut atisining petisige *Hanunning* könglini sorashqa öz xizmetkarliridin birnechchini mangdurdi.

Dawutning xizmetkarliri Ammoniylarning zéminigha kelgende, ³ Ammoniylarning emeldarliri ghojisi Hanun'gha: Sili Dawutni rastla atilirining hórmiti üçün qashlirigha köngül sorap adem ewetiptu, dep qaramla? Dawutning xizmetkarlirini qashlirigha ewetkini sheherni paylap uningdin melumat élish, andin bu sheherni aghdurush üçün emesmu? — dédi.

⁴ Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini tutup, saqallirining yérimini chüshürüp, kiyimlirining beldin töwinini kestürüp, kötini échip ketküzüwetti. ⁵ Bu xewer Dawutqa yetküzüldi; u ularni kütüwélisheqa aldigha adem mangdurdi; chünki ular intayin nomus hés qilghanidi. Padishah ulargha: Saqal-burutunglar öskichilik Yérixo shehiride turup, andin yénip kélinglar, — dédi.

⁶ Ammoniylar özlirining Dawutning nepritige uchrighanliqini bilip, adem ewetip Beyt-Rehobdiki Suriyler bilen Zobahdiki Suriylerdin yigirme ming piyade esker, Maakahning padishahidin bir ming adem we Tobdiki ademlerdin on ikki ming ademni yallap keldi.

⁷ Dawut buni anglap, Yoabning pütkül jenggiwar qoshunini *ularning aldigha* mangdurdi.

⁸ Ammoniylar chiqip sheherning derwazisining aldida sep tüzidi; Zobah bilen Rehobdiki Suriyler we Tob bilen Maakahning ademliri dalada sep tüzidi; ⁹ Yoab jengning aldi hem keynidin bolidighanliqigha közi yétip, Israildin bir qisim

10:8 «sheherning derwazisi» — «sheher» belkim ularning paytexti Rabbahni körsitidu (14-ayetni körüng).

serxil ademlarni ilghap, Suriyelerga qarshi sep tüzidi; ¹⁰ qalghanlarni Ammoniylargha qarshi sep tizghin dep inisi Abishayning qoligha tapshurp, uninggha:

¹¹ — Eger Suriyler manga küchlük kelse, sen manga yadrem bergeysen; emma Ammoniylar sanga küchlük kelse, men bérip sanga yadrem bérey. ¹² Jür’etlik bolghin! Öz xelqimiz üçün we Xudayimizning sheherliri üçün baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiq körün’ginini qilghay! — dédi.

¹³ Emdi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriyelerga hujum qilghili chiqti; Suriyler uning aldida qachti. ¹⁴ Ammoniylar Suriylerning qachqinini körgende, ularmu Abishaydin qéchip, sheherge kiriwaldi. Yoab bolsa Ammoniylar bilen jeng qilishtin chékinip, Yérusalémgha yénip keldi.

¹⁵ Suriyler bolsa özlirining Israillarning aldida meghlup bolghinini körgende, yene jem bolushti. ¹⁶ Hädad’ézer ademlarni ewetip, *Efrat* deryasining néri teripidiki Suriylerni *yademege* chaqirip, ularni yötkep keldi; ular Xélam shehirige kelgende, Hädad’ézerning qoshunining serdari Shobak ulargha bashchiliq qildi.

¹⁷ Bu xewer Dawutqa yetkende, u pütkül Israilni yighdurup, Iordan deryasidin ötüp, Xélam shehirige bardı. Suriyler Dawutqa qarshi sep tizip, uninggha hujum qildi. ¹⁸ Suriyler yene Israildin qachti. Dawut bolsa yette yüz jeng harwiliqni, qiriq ming atliq eskerni qirdi hem qoshunining

serdari Shobakni u yerde öltürdi. □

¹⁹ Hādad'ézerge béqin'ghan hemme padishahlar özlirining Israil aldida yéngilginini körgende, Israil bilen sülh qiliship ulargha béqindi. Shuningdin kéyin Suriyler Ammoniylargha yene yaramdem birishke jür'et qilalmidi.

11

Dawutning éghir gunahi

¹ Shundaq boldiki, yéngi yilning béshida, padishahlar jengge atlan'ghan waqitta Dawut Yoabni ademliiri bilen hemde hemme Israilni jengge mangdurdy; ular Ammoniylarning zéminini weyran qilip, Rabbah shehirini muhasirge aldi. Lékin Dawut Yérusalémda qaldi.

□ ■

² Bir küni kechte Dawut kariwattin qopup, padishah ordisinging ögiziside aylinip yüretti; ögzidin u munchida yuyuniwatqan bir ayalni kördi. Bu ayal bek chirayliq idi. ³ Dawut adem ewetip, ayalning xewirini soridi; birsu uninggha: — Bu Éliamning qizi, Hittiy Uriyaning ayali Bat-Shéba emesmu? — dédi.

□ **10:18** «qiriq ming atliq esker» — yaki «qiriq ming piyade eskerni» — «1Tar.» 19:18ni körüng. Shu yerde «yette ming jeng harwisi» déyilidu. Perqining sewebi belkim: (1) qolimizdiki köchürmilerde köchürgüchining sewenliki bolushi mumkin; (2) ikki ayette xatirilen'gen sanlarni hésablash nuqtisi oxshimaydighan bolushi mumkin. □ **11:1** «yéngi yilning béshida» — Xuda Yehudiy xelqige tapshurghan kaléNDAR boyiche «yéngi yil» etiyazda bashlinatti («Mis.» 12:1). ■ **11:1** 1Tar. 20:1-3

⁴ Dawut kishi ewetip, uni qéshigha ekeltürdi (u waqitta u adettin pakliniwatqanidi). U uning qéshigha kelgende, Dawut uning bilen bille boldi; andin u öz öyige yénip ketti. □ ■

⁵ Shuning bilen u ayal hamilidar boldi, hem Dawutqa: Méning boyumda qaptu, dep xewer ewetti.

⁶ Shuning bilen Dawut Yoabqa xewer yetküzüp: Hittiy Uriyani méning qéshimgha ewetinglar, dédi. Yoab Uriyani Dawutning qéshigha mangdurdi.

⁷ Uriya Dawutning qéshigha kelgende, u Yoabning halini, xelqning halini we jeng ehwalini soridi.

⁸ Andin Dawut Uriyagha: Öz öyüngge bérip putliringni yughin, dédi. Uriya padishahning ordidin chiqqanda, padishah keynidin uninggha bir sowgha ewetti. □ ⁹ Lékin Uriya öz öyige barmay, padishahning ordising derwazisida, ghojising bashqa qul-xizmetkarlirining arisida yatti.

¹⁰ Ular Dawutqa: Uriya öz öyige barmidi, dep xewer berdi. Dawut Uriyadin: Sen yiraq seperdin kelding emesmu? Némishqa öz öyüngge ketmiding? — dep soridi.

□ **11:4** «u waqitta u adettin pakliniwatqanidi» — yaki «u waqitta u yéngila paklan'ghanidi». Musagha chüshürülgen qanun boyiche («Law.» 15:19-20) er kishining öz ayalining adet waqtida (7 kün hésablinatti) uning bilen bille yétishigha bolmaytti, bolmisa u ibadetke nisbeten «napak» qilinatti (ayal kishining «adettin yéngila paklan'ghan» waqtida hamilidar bolushi eng mumkin bolghan waqit, elwette). «Pak» bolsun «napak» bolsun bashqa birsining ayaligha tégish intayin éghir gunahdur, elwette. ■ **11:4** Law. 15:19-24; 18:19 □ **11:8** «Öz öyüngge bérip...» — ibraniy tilida «Öz öyüngge chüshüp» — orda Yérusalémning bek yuqiri bir jayida idi. «putliringni yughin...» — démek, «rahatlen».

11 Uriya Dawutqa: Mana, ehde sanduqi, Israil-lar we Yehudalar bolsa kepilerde turup, ghojam Yoab bilen ghojamning xizmetkarliri ochuq dal-ada chédir tikip yétiwatsa, men yep-ichip, ayalim bilen yétishqa öyümge baraymu? Séning jéning bilen we hayating bilen qesem qilimenki, men undaq ishni qilmaymen — dédi.

12 Dawut Uriyagha: Bügün bu yerde qalghin, ete séni ketküzwétimen, — dédi. Uriya u küni we etisi Yérusalémدا qaldi. 13 Dawut uni chaqirip hem-dastixan qilip, yep-ichküzüp mest qildi. Lékin shu kéchisi Uriya öz öyige barmay, chiqip ghojisining qul-xizmetkarlirining arisida öz kariwitida uxlidi.

14 Etisi Dawut Yoabqa xet yézip, Uriyaning al-ghach kétishige berdi. 15 Xette u: Uriyani soqush eng keskin bolidighan aldingi septe turghuzghin, andin uning öltürülüşhi üçhün uningdin chékinip turunglar, dep yazghanidi.

16 Shuning bilen Yoab sheherni közitip, Uriyani palwanlar *keskin soqushqan* yerge mangdurdi.

17 Sheherdiki ademler chiqip, Yoab bilen so-qushqanda xelqtin, yeni Dawutning ademliridin birnechchisi yiqildi; Uriyamu öldi.

18 Yoab adem ewetip jengning hemme weqeliridin Dawutqa xewer berdi. 19 U xewerchige mundaq tapilidi: Padishahqa jengning hemme weqelirini dep bolghiningda, 20 eger padishah ghezeplinip séningdin: Soqushqanda némishqa sheher sépiligha shundaq yéqin bardinglar? Ularning sépilidin ya atidighanliqini bilmemtinglar?

21 Yerubbeshetning oghli Abimelekni kim öltürginini bilmemsen? Bir xotun sépildin

uninggha bir parche yarghunchaq téshini étip, u Tebez shehiride ölmidimu? Némishqa sépilgha undaq yéqin bardinglar? — Dése, sen: Silining qulliri Hittiy Uriyamu öldi, dep éytqin — dédi. □ ■

²² Xewerchi bérip Yoab uninggha tapshurup ewetken xewerning hemmisini Dawutqa dep berdi. ²³ Xewerchi Dawutqa: Düşmenler bizdin küchlük kélip, dalada bizge hujum qildi; lékin biz ulargha zerbe bérip chékindürüp, sheherning derwazisighiche qoghliduq. ²⁴ Andin ya atquchilar sépildin qul-xizmetkarliringgha ya étip, padishahning qul-xizmetkarliridin birnechchini öltürdi. Qulliri Uriyamu öldi — dédi.

²⁵ Dawut xewerchige: Yoabqa mundaq dégin: — Bu ish neziringde éghir bolmisun, qilich ya uni ya buni yeydu; sheherge bolghan hujuminglarni qattiq qilip, uni ghulitinglar, dep éytip uni jür'etlendürgin — dédi.

²⁶ Uriyaning ayali éri Uriyaning ölginini anglap, éri üçün matem tutti.

²⁷ Matem künliri ötkende Dawut adem ewetip uni ordisigha keltürdi. Shuning bilen u Dawutning ayali bolup, uninggha bir oghul tughdi. Lékin Dawutning qilghan ishi Perwerdigarning neziride rezil idi.

12

Natan peyghember Dawutqa tenbih béridu

□ **11:21** «Bir xotun sépildin uninggha bir parche yarghunchaq téshini étip, u ... ölmidimu?» — bu weqe «Hak.» 9:50-57de tépilidu.

■ **11:21** Hak. 9:52, 53

¹ Perwerdigar Natanni Dawutning qéshigha mangdurdi. U Dawutning qéshigha kélip uninggha mundaq dédi: «Bir sheherde ikki adem bar bolup, birsi bay, yene birsi kembeghel idi. ² Bayning intayin tola qoy we kala padiliri bar idi. ³ Lékin kembeghelning özi sétiwélip baqqan kichik bir saghliq qozidin bashqa bir nersisi yoq idi. Qoza kembeghelning öyide baliliri bilen teng ösüp chong boldi. Qoza uning yéginidin yep, uning ichkinidin ichip, uning quchiqida uxlidi; uning neziride u öz qizidek idi. ⁴ Bir küni bir yoluchi bayningkige keldi. Emma u özi kelgen méhman üçün özining qoy yaki kala padiliridin birini yégüzüshke teyyarlashqa közi qiymay, belki kembeghelning qozisini tartiwélip soyup, kelgen méhman üçün teyyarlidi».

⁵ Dawut buni anglap u kishige qattiq ghezeplendi. U Natan'gha: Perwerdigarning hayati bilen *qesem qilimenki*, shuni qilghan adem ölümge layiqtur! ⁶ U héch rehimdilliq körsetmey bu ishni qilghini üçün qozigha töt hesse tölem tölisun — dédi. □ ■

⁷ Natan Dawutqa: Sen del shu kishidursen! Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men séni Israilning üstide padishah bolghili mesih qildim we Saulning qolidin qutquzdum; ■ ⁸ Men ghojangning jemetini sanga bérip, ghojangning ayallirini quchiqinggha yatquzup, Israilning jemeti bilen Yehudaning jemetini sanga berdim. Eger sen buni az körgen bolsang, Men sanga yene

□ **12:6** «*bu ishni qilghini üçün qozigha töt hesse tölem tölisun*»
— «Mis.» 22:1ni körüng. ■ **12:6** Mis. 22:1 ■ **12:7** 1Sam. 16:13

hessilep bérettim; □ 9 Némishqa Perwerdigarning sözini közge ilmay, uning neziride rezil bolghanni qilding? Sen Hittiy Uriyani qilich bilan öltürgüzüp, uning ayalini özüngge ayal qilding, sen uni Ammoniylarning qilichi bilan qetl qilding. 10 Emdi sen Méni közge ilmay, Hittiy Uriyaning ayalini özüngge ayal qilghining üçün, qilich séning öyüngdin ayrilmaydu».

11 Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana Öz öyüngdin sanga yamanliq keltürüp, közliringning aldida ayalliringni élip, sanga yéqin birsige bérimen, u bolsa küpkündüzde ayalliring bilen yatidu. ■

12 Sen bolsang u ishni mexpiy qilding, lékin Men bu ishni pütkül Israilning aldida kündüzde qilimen» — dédi.

13 Dawut Natan'gha: — Men Perwerdigarning aldida gunah qildim — dédi. Natan Dawutqa: Perwerdigar hem gunahingdin ötti; sen ölmeysen.

14 Halbuki, bu ish bilen Perwerdigarning dühmenlirige kupurluq qilishqa purset bergining üçün, séningdin tughulghan oghul bala choqum ölidu, — dédi.

15 Shuning bilen Natan öz öyige qaytip ketti. Perwerdigar Uriyaning ayalidin Dawutqa tughulghan balini shundaq urdiki, u qattiq késel boldi.

16 Dawut bala heqqide Xudagha yélindi. U roza tutup, kéchilerde ichkirige kirip yerde düm yatatti.

□ 17 Uning jemetining aqsaqalliri qopup uning

□ 12:8 «Men ghojangning jemetini sanga bérip, ghojangning ayallirini quchiqinggha yatquzup...» — «ghojang» Saul padishahni körsitidu. ■ 12:11 Qan. 28:30; 2Sam. 16:22 □ 12:16 «U roza tutup, kéchilerde ichkirige kirip yerde düm yatatti» — yaki «U roza tutup, kéchide ichkirige kirip yerde düm yatti».

qéshigha béríp, uni yerdin qopurmaqchi boldi; lékin u unimidi we ular bilen tamaq yéyishni ret qildi. ¹⁸ Yettinchi küni bala öldi. Dawutning xizmetkarliri bala öldi, dégen xewerni uninggha bérishtin qorqup: «Bala tirik waqitida padishah bizning sözlirimizge qulaq salmidi, emdi biz qandaqmu uninggha bala öldi, dep xewer bérimiz? U özini zeximlendürüshi mumkin!» — déyishti.

¹⁹ Lékin Dawut xizmetkarlirining pichirlashqinini körüp, balining ölginini uqti. Shunga Dawut xizmetkarliridin: Bala öldimu? dep soridi. Ular: Öldi, — dep jawab berdi.

²⁰ Shuning bilen Dawut yerdin qopup, yuyunup, *xushbuy* may bilen mesihlinip, kiyimlirini yenggüshlep, Perwerdigarning öyige kirip ibadet qildi; andin öz öyige qaytip özige tamaq ekeltürüp yédi. ²¹ Xizmetkarliri uninggha: Silining bu néme qilghanliri? Bala tirik chaghda roza tutup yighlidila, lékin bala ölgendin kéyin qopup tamaq yédila, — dédi.

²² U: Men: «Kim bilsun, Perwerdigar manga shapaet körsitip, balini tirik qaldurarmikin» dep oylap, bala tirik waqitta roza tutup yighlidim.

²³ Lékin emdi u ölgendin kéyin némishqa roza tutay? Men uni yandurup alalaymenmu? Men uning yénigha barimen, lékin u yénimgha yénip kélelmeydu, — dédi

²⁴ Dawut ayali Bat-Shébagha teselli berdi. U uning qéshigha kirip uning bilen yatti; u bir oghul tughiwidi, Dawut uni Sulayman dep atidi. Per-

werdigar uni söydi, □ ■ ²⁵ we Natan peyghember arqiliq wehiy yetküzüp, uninggha Perwerdigar üçhün «Yedidiya» dep isim qoydi.□

Dawutning qoshunliri Ammoniylarni meghlup qilidu

1Tar. 20:1-3

²⁶ Yoab Ammoniylarning shahane paytexti Rabbahqa hujum qilip uni aldi. ■ ²⁷ Andin Yoab xewerchilerni Dawutning qéshigha mangdurup: Men Rabbahqa hujum qilip, sheherning su bar qismini aldim. ²⁸ Hazir sen qalghan eskerlerni yighip, sheherni qamal qilip, uni ishghal qilghin; bolmisa men sheherni alsam, méning ismim bilen atilishi mumkin — dédi.

²⁹ Shunga Dawut hemme xelqni jem qilip, Rabbahqa hujum qilip uni aldi.

³⁰ U ularning padishahining tajini uning béshidin aldi. Uning üstidiki altunning éghirlighi bir talant idi, we uning közide bir göher bar idi. Kishiler bu tajni Dawutning béshigha kiygüzdi, Dawut bolsa u sheherdin nurghun olja aldi.□ ■

³¹ Emma u yerdiki xelqni sheherdin chiqirip ularni here, xaman tépidighan tirnilar we tömür

□ **12:24** «Dawut uni Sulayman dep atidi» — «Sulayman» ibraniy tilida «shalom» — aman-tinchliq, xatirjemlik dégen menidiki söz bilen munasiwetlik. ■ **12:24** 1Tar. 22:9; Mat. 1:6 □ **12:25**

«Natan peyghember arqiliq ... uninggha ... «Yedidiya» dep isim qoydi» — «Yedidiya»: «Perwerdigar söygen», dégen menide.

■ **12:26** 1Tar. 20:1-3 □ **12:30** «altunning éghirlighi bir talant idi» — «bir talant» belkim 34 kilogramdur. «uning közide bir göher bar idi» — yaki «uninggha birnechche göher qadaldi».

■ **12:30** 1Tar. 20:2

paltilar bilan ishletti yoki xumdanda qattiq emgekke saldi; Dawut Ammoniylarning hemme sheherliride shundaq qildi; andin Dawut barliq xelq bilan Yérusalémgha yénip keldi. □ ■

13

Dawutning qizi Tamar ziyankeshlikke uchraydu

¹ Dawutning oghli Abshalomning Tamar dégen chirayliq bir singlisi bar idi. Bu ishlardin kéyin, Dawutning oghli Amnon uninggha ashıq bolup qaldi. ² Amnon singlisi Tamarning ishııda shunche derd tarttiki, u késel bolup qaldi. Emma Tamar téxi qiz idi; shuning bilen Amnon'gha uni bir ish qilish mumkin bolmaydighandek körüندی.

³ Lékin Amnonning Yonadab isimlik bir dosti bar idi. U Dawutning akisi Shiméahning oghli idi. Bu Yonadab tolimu hiyliger bir kishi idi.

⁴ U Amnon'gha: Sen padishahning oghli turup, némishqa kündin kün'ge bundaq jüdep kétisen? Qéni, manga éytip ber, dédi. Amnon uninggha: Men inim Abshalomning singlisi Tamargha ashıq boldum, dédi. □

⁵ Yonadab uninggha: Sen aghrip orun tutup, yétip qalghan boluwal; atang séni körgili kelgende

□ **12:31** «u ... ularni here, xaman tépidighan tirnilar we tömür paltilar bilen ishletti yaki xumdanda qattiq emgekke saldi» — bashqa birxil terjimisi: «u ... ularni herilerning tégige bésip yaki xaman tépidighan tirnilar astigha yaki paltining astigha aldi yaki ularni xumdandin ötküzdi» (démek, ularni intayin qiyinidi).

■ **12:31** 1Tar. 20:3 □ **13:4** «kündin kün'ge ...» — ibraniy tilida «etigendin etigen'ge...».

uninggha: Singlim Tamar kélip manga tamaq bersun; uning tamaq etkinini körüshüm üçhün, aldında tamaq étip bersun, men uning qolidin tamaq yey, dep éytqin, dédi.

⁶ Shuning bilen Amnon yétiwélip özini késsel körsetti. Padishah uni körgili kelgende, Amnon padishahqa: Ötünimen, singlim Tamar bu yerge kélip, manga ikki qoturmach teyyar qilip bersun, andin men uning qolidin élip yey, dédi.

⁷ Shuning bilen Dawut ordisigha adem ewetip Tamargha: Sendin ötünimenki, akang Amnonning öyige béríp, uninggha yégüdek bir néme teyyarlap bergin, dep éytti.

⁸ Tamar Amnonning öyige bardı; u yatqanıdı. U un élip yughurup, qoturmachlarnı köz aldıda etti.

⁹ Andin u qoturmachni qazandin élip, uning aldigha qoydı. Lékin u yigili unimidi; u: — Hemme adem méning qéshimdin chiqip ketsun, dédi. Shuning bilen hemme kishiler uning qéshidin chiqip ketti.

¹⁰ Andin Amnon Tamargha: Taamni ichkiriki hujrigha élip kirgin, andin qolungdin élip yeymen, — dédi. Tamar özi etken qoturmachni ichkiriki hujrigha, akisi Amnonning qéshigha élip kirdi.

¹¹ Tamar ularni uninggha yégüzüp qoymaqchi boluwıdı, u uni tutuwélip: I singlim, kel! Men bilen yatqin! dédi.

¹² Lékin u uninggha jawab béríp: Yaq, i aka, méni nomusqa qoymighin! Israilda bundaq ish yoq! Sen bundaq peskeshlik qilmighin!

¹³ Men bu shermendichilikni qandaqmu kötürüp yürelymen?! Sen bolsang Israilning arisidiki

exmeqlerdin bolup qalisen. Ötünüp qalay, peqet padishahqa désengla, u méni sanga tewe bolushtin tosimaydu, — dédi.

¹⁴ Lékin u uning sözige qulaq salmidi. U uningdin küchlük kélip, uni zorlap ayagh asti qilip uning bilen yatti.

¹⁵ Andin Amnon uninggha intayin qattiq nepretlendi; uning uninggha bolghan nepriti uninggha bolghan eslidiki muhebbitidin ziyade boldi. Amnon uninggha: Qopup, yoqal! — dédi.

¹⁶ Tamar uninggha: Yaq! Méni heydigen gunahing sen héli manga qilghan shu ishtin betterdur, dédi. Lékin Amnon uninggha qulaq salmidi,

¹⁷ belki xizmitidiki yash yigitni chaqirip: Bu *xotunni* manga chaplashturmay, sirtqa chiqiriwet, andin ishikni taqap qoy, dédi. □

¹⁸ Tamar tolimu rengdar bir könglek kiygenidi; chünki padishahning téxi yatliq bolmighan qizliri shundaq kiyim kiyetti. Amnonning xizmetkari uni qoghlap chiqirip, ishikni taqiwaladi. ¹⁹ Tamar béshigha kül chéchip, kiygen rengdar könglikini yirtip, qolini béshigha qoyup yighlighan péti kétéwatatti. ²⁰ Akisi Abshalom uninggha: Akang Amnon sen bilen yattimu? Hazirche jim turghin, singlim. U séning akang emesmu? Bu ishni könglügge almighin, — dédi. Tamar akisi Abshalomning öyide köngli sunuq halda turup qaldi.

²¹ Dawut padishahmu bolghan barliq ishlarni anglap intayin achchiqlandi.

□ **13:17** «bu *xotunni* manga chaplashturmay...» — ibraniy tilida «buni manga chaplashturmay...».

22 Abshalom bolsa Amnon'gha ya yaxshi, ya yaman héch gep qilmidi. Chünki Abshalom singlisi Tamarni Amnonning xorlighanliqidin uni öch köretti.

Abshalom Amnonni öltüridu

23 Toluq ikki yil ötüp, Efraimgha yéqin Baal-Hazorda Abshalomning qirqiqhuchiliri qoylirini qirqiwatatti; u padishahning hemme oghullirini tekliq qildi. □ 24 Abshalom padishahning qéshigha kélip: Mana qulliri qoylirini qirqitiwatidu, padishah we xizmetkarlirining silining qulliri bilen bille bérishini ötünimen, — dédi.

25 Padishah Abshalomgha: Yaq, oghlum, biz hemmimiz barmayli, sanga éghirchiliq chüshüp qalmisun, — dédi. Abshalom shunche désimu, u barghili unimidi, belki uninggha amet tilidi.

26 Lékin Abshalom: Eger bérishqa unimisila, akam Amnonni biz bilen barghili qoysila, — dédi. Padishah uningdin: Némishqa u séning bilen baridu?» — dep soridi. □

27 Emma Abshalom uni köp zorlighini üchün u Amnonning, shundaqla padishahning hemme oghullirining uning bilen bille bérishigha qoshuldi.

□ 13:23 «ikki yil ötüp,... Baal-Hazorda Abshalomning qirqiqhuchiliri qoylirini qirqiwatatti» — ibraniy tilida: «... ikki yil ötüp,... Abshalomning ...Baal-Hazorda (qoy) qirqiqhuchiliri bar idi». □ 13:26 «Eger bérishqa unimisila, akam Amnonni biz bilen barghili qoysila» — Abshalom atisi Dawutning gumanini qozghap qoymasliq üchün (tekellup boyiche) uni awwal tekliq qilidu. U padishah qoshulmasaliqi mumkin, dep biletti (padishah derweqe unimidi); shuning bilen u tekellüp bilen padishahning tunji oghli Amnonni tekliq qilalaytti.

²⁸ Abshalom öz ghulamirigha buyrup: Segek turunglar, Amnon sharab ichip xush keyp bolghanda, men silerge Amnonni urunglar désem, uni derhal öltürünglar. Qorqmanglar! Bularni silerge buyrughuchi men emesmu? Jür’etlik bolup baturluq körsitinglar — dédi.

²⁹ Shuning bilen Abshalomning ghulamli Amnon’gha Abshalom özi buyrughandek qildi. Shuan padishahning hemme oghulliri qopup, her biri öz qéchirigha minip qachti. ³⁰ Shundaq boldiki, ular téxi yolda qéchip kétiwatqanda, «Abshalom padishahning hemme oghullirini öltürdi. Ularning héch biri qalmidi» dégen xewer Dawutqa yetküzüldi.

³¹ Padishah qopup kiyimlirini yirtip yerde düm yatti; uning hemme qul-xizmetkarliri bolsa kiyimliri yirtiq halda yénida turatti. ■ ³² Emma Dawutning akisi Shiméahning oghli Yonadab uninggha: — Ghojam, ular padishahning oghulliri bolghan hemme yigitlerni öltürdi, dep xiyal qilmisila. Chünki peqet Amnon öldi; u ish Amnonning Abshalomning singlisi Tamarni xar qilghan kündin bashlap Abshalomning aghzidin chiqarmighan niyiti idi. ³³ Emdi ghojam padishah «Padishahning hemme oghulliri öldi» dégen oyda bolup köngüllirini biaram qilmisila. Chünki peqet Amnonla öldi — dédi.

³⁴ Abshalom bolsa qéchip ketkenidi. *Yérusalémdiki* közetchi ghulam qariwidi, mana, gherb teripidin taghning yénidiki yol bilen nurghun ademler kéliwatatti. □ ³⁵ Yonadab padishahqa: Mana, padishahning oghulliri keldi. Del qulliri dégendek

■ **13:31** 2Sam. 1:11 □ **13:34** «gherb teripidin...» — yaki «uning keyni teripidin...».

boldi — dédi.

³⁶ Sözini tügitip turiwidi, padishahning oghul-liri kélip qattiq yigha-zar qildi. Padishah bilen xizmetkarlirimu qattiq yighlashti. ³⁷ Lékin Abshalom bolsa Geshurning padishahi, Ammihudning oghli Talmayning qéshigha bardı. Dawut oghli üçün her küni haza tutup qayghurdi.□

³⁸ Abshalom qéchip, Geshurgha bérıp u yerde üç yil turdi. ³⁹ Dawut padishahning qelbi Abshalomning yénigha bérishqa intizar boldi; chünki u Amnon'gha nisbeten teselli tapqanidi, chünki u ölgenidi.□

14

Abshalom Yérusalémgha qaytip kélidu

¹ Emdi Zeruiyaning oghli Yoab padishah qelbining Abshalomgha telmüriwatqanliqini bayqıdi.

□ ² Shuning üçün Yoab Tekoagha adem ewetip u yerdin danishmen bir xotunni ekeldürüp uninggha: Sendin ötüney, özüngni matem tutqan

□ **13:37** «Abshalom bolsa Geshurning padishahi, Ammihudning oghli Talmayning qéshigha bardı» — Talmay Abshalomning chong atisi (apisining atisi) idi («1Tar.» 2:3). □ **13:39** «Dawut padishahning qelbi Abshalomning yénigha bérishqa intizar boldı» — bu ayetning birinchi qismi toghruluq bashqa birxil chüshenche: «Dawut padishah qelbide «men chiqip Abshalomni uray» dégen niyettin yénip qaldi».

□ **14:1** «...Yoab padishah qelbining Abshalomgha telmüriwatqanliqini bayqıdi» — bashqa birxil terjimisi: «...Yoab padishah qelbining Abshalomgha öch bolghanliqini bayqıdi». Biraq Yoabning ishletken tedbiridin (2-23) qarighanda, bizning terjimimizni shu ehwalgha bekrek maslishidu, dep qaraymiz.

kishidek körsitip qariliq kiyimi kiyip, özüngni etirlik may bilen yaghlamay, belki özüngni ölgüchi üçhün uzun waqit hazidar bolghan ayaldek qilip
 □ ³ Dawut padishahning qéshigha bérip uninggha mundaq dégin, — dédi.

Shundaq qilip, Yoab démekchi bolghanlirini u aylgha ögetti. ⁴ Shuning bilen Tekoaliq bu ayal padishahning aldigha bérip, tezim qilip, bash urup: I padishahim, méni qutquziwalghayla, — dédi.

⁵ Padishah uningdin: Néme derding bar? dep soridi. U jawab bérip: Men derweqe bir tul xotunmen! Érim ölüp ketti; ⁶ Dédeklirining ikki oghli bar idi. Ikkisi étizliqta urushup qélip, arigha chüshidighan adem bolmighachqa, biri yene birini urup öltürüp qoydi. ⁷ Mana, hazir pütün öydikiler dédeklirige qarshi qopup, inisini öltürginini bizge tutup bergin; inisining jénini élip, qetl qilghini üçhün biz jan'gha jan alimiz. Shuning bilenmu miras alghuchini yoqitimiz, dewatidu. Ular shundaq qilip yalghuz qalghan choghumni öchürüp, érimge ne nam ne yer yüzide ewladmu qaldurghili qoymaydu, — dédi.

⁸ Padishah ayalgha: Öyüngge barghin, men ehwalgha qarap sen toghruluq höküm chiqirimen, — dédi.

⁹ Tekoaliq ayal padishahqa: I, ghojam padishah, bu ishta gunah bolsa, hemmisi méning bilen

□ **14:2 «özüngni etirlik may bilen yaghlamay,...»** — ibraniy tilida «özüngni etirlik may bilen mesihlimey,...». Kona zamanlarda ottura sherqtiki eller arisida kishilerde (erler we ayallardimu) yüzlirini etirlik may bilen sürüş aditi bar idi. Lékin matem tutqanlar qayghuni bildürüş üçhün shundaq qilmaytti.

atamning jemeti üstide bolsun, padishah we uning texti bilen munasiwetsiz bolsun, — dédi. □

¹⁰ Padishah: Birer kim sanga *bu toghruluq* gep qilsa, uni méning qéshimgha élip kelgin, u séni yene aware qilmaydighan bolidu, — dédi.

¹¹ Ayal jawab bérip: Undaқта padishah Perwerdigar Xudalirini yad qilghayla, qan'gha qan intiqam alghuchilarning oghlumni yoqatmasliqi üçün, ularning halak qilishigha yol qoymighayla, — dédi. Padishah: Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, Séning oghlungning bir tal chéchi yerge chüshmeydu, — dédi. □

¹² Lékin ayal: Dédekliri ghojam padishahqa yene bir sözni dégili qoyghayla, déwidi, u: Éytqin — dédi.

¹³ Ayal yene mundaq dédi: Emdi sili némishqa Xudaning xelqige shuninggha oxshash ziyaniq bir ishni niyet qildila? Padishah shu gépi bilen özini gunahkar qilip békitiwatidu, chünki u özi palignan kishini qayturup ekelmidi. ¹⁴ Derweqe hemmimiz choqum ölüp, yerge tökülgen, qaytidin yighiwalghili bolmaydighan sudek bolimiz. Lékin Xuda ademning jénini élishqa emes, belki

□ **14:9 «bu ishta gunah bolsa,...»** — Musa peyghemberge chüshürülgen qanun boyiche, birsi bashqa birsini bikardin-bikar öltürgen bolsa, öltürülgüchining yéqin uruq-tughqanlirining uning üçün qisas élish hoquqi bar idi («Chöl.» 35:9-34). Birsi birsini tasadipiyliqtin öltürüp qoysa, öltürgüchi kishi chetelge yaki «panahliq shehiri»ge qachsa bolatti. Emma mushu yerde padishah shu ayalning tughqanlirining «qisas élish»tin ibaret qanunluq hoquqini tosmaqchi bolidu. Kéyin u shuni biliduki, hemme sözler peqet bir temsildur, xalas. □ **14:11 «padishah Perwerdigar Xudalirini yad qilghayla...»** — dégenning menisi belkim «padishah Perwerdigarning nami bilen qesem qilghayla...».

Öz palan'ghinini Özige qayturup ekilishke ilaj qilidu. □

15 Emeliyette, méning ghojam padishahqa shu ish toghrisidin söz qilghili kélishimning sewebi, xelq méni qorqatti. Lékin dédekliri: Bu gepni padishahqa éytay! Padishah belkim öz chörisining iltimasini beja keltüerer, dégen oyda boldi. 16 Chünki padishah anglishi mumkin, chörisini hem oghlumni Xudaning mirasidin teng yoqatmaqchi bolghan kishining qolidin qutquzup qalar. □

17 Shunga dédekliri, ghojam padishahning sözi manga aramliq bérer, dep oylidim. Chünki ghojam padishah Xudaning bir perishtisidek yaxshiyamanni perq etküchidur. Perwerdigar Xudaliri sili bilen bille bolghay!

18 Padishah ayalgha jawab bérip: Sendin ötünimenki, men sendin sorimaqchi bolghan ishni mendin yoshurmighaysen, dédi. Ayal: Ghojam padishah söz qilsila, dédi.

19 Padishah: Bu gepliringning hemmisi Yoabning körsetmisimu, qandaq? — dédi. Ayal jawab bérip: I, ghojam padishah, silining janliri bilen qesem qili-menki, ghojam padishah éytqanliri onghghimu, solghimu qaymaydighan heqiqettur. Derweqe silining qulliri Yoab manga shuni tapilap, bu sözlerni

□ **14:14** «Xuda... **palan'ghinini Özige qayturup ekilishke ilaj qilidu**» — ibraniy tilida: «Xuda... Özining palighinini Özidin palandi qaliwermeslikige ilaj qilidu» dégen söz bilen ipadilinidu. □ **14:16** «Xudaning **mirasi**» — shübhisizki, tul xotun we oghligha (Xudaning birnechke dewr ilgiri Israil xelqining ejdadlirigha tapshurghan körsetmisige asasen) («Ye.» 12:7 qatarliqlar) miras qalghan zéminini körsitidu.

dédeklirining aghzigha saldi. □ ²⁰ Yoabning bunda q qilishi bu ishni hel qilish üçün idi. Ghojamning danaliqi Xudaning bir perishtisiningkidek iken, zéminda yüz bériwatqan hemme ishlarni bilidiken, — dédi.

²¹ Shuning bilen padishah Yoabqa: Maqul! Mana, bu ishqa ijazet berdim. Bérip u yigit Abshalomni élip kelgin, dédi.

²² Yoab yerge yiqilip bash urup, padishahqa bext-beriket tilidi. Andin Yoab: I ghojam padishah, öz qulungning telipige ijazet berginingdin, öz qulungning séning aldingda iltipat tapqinini бүgün bildim, — dédi.

²³ Andin Yoab qozghilip, Geshurgha bérip Abshalomni Yérusalémgha élip keldi. ²⁴ Emma padishah: — U méning yüzümni körmey, öz öyige barsun, dégenidi. Shunga Abshalom padishahning yüzini körmey, öz öyige ketti.

²⁵ Emdi pütkül Israil teweside Abshalomdek chirayliq dep maxtalghan adem yoq idi. Tapinidin tartip choqqusighiche uningda héch eyib yoq idi. ²⁶ Uning chéchini chüshürgende (u her yilning axirida chéchini chüshüretti; chéchi éghirliship ketkechke, shunga uni chüshüretti), chéchini padishahning «ölchem taraza»si bilen tartsa ikki yüz shekel chiqatti. □ ²⁷ Abshalomdin üç oghul we Tamar isimlik bir qiz tughuldi. Qizi tolimu chirayliq idi.

□ **14:19** «Yoabning kórsetmisi» — ibraniy tilida: «Yoabning qoli». «ghojam **padishah éytqanliri ongghimu, solghimu qaymaydighan heqiqettur**» — ibraniy tilida «Birsi ghojam padishah éytqanliridin ongghimu, solghimu burulsa, u heqiqette turmaydu».

□ **14:26** «ikki yüz shekel» — 1.4 kilogram bolushi mumkin.

28 Abshalom padishahning yüzini körmey, Yérusalémda toptoghra ikki yil toshquche turdi;

29 Abshalom Yoabqa adem mangdurup, özini padishahning qéshigha ewetishini ötündi, emma u kelgili unimidi. Abshalom ikkinchi qétim uning yénigha adem ewetti, lékin Yoab kélishni xalimidi.

30 Shuning bilen Abshalom öz xizmetkarlirigha: — Yoabning méningkige yandash arpa tériqliq bir parche étizliqi bar. Bérip uninggha ot qoyunglar, dep buyrudi. Shundaq qilip, Abshalomning xizmetkarliri Yoabning bu bir parche étizliqigha ot qoydi. 31 Andin Yoab qozghilip Abshalomning öyige kirip uningdin: Némishqa xizmetkarliring étizliqimgha ot qoydi! — dep soridi.

32 Abshalom Yoabqa jawab bérip: Mana, men sanga adem ewetip: Qéshimgha kelsun, andin padishahning qéshigha manga wakaliten barghuzup uninggha: Men némishqa Geshurdin yénip kelgendimen? U yerde qalsam, yaxshi bolattiken, dep éytquzmaqchi idim. Emdi padishah bilen didarlashsam deymen; mende qebihlik bolsa, u méni öltürsun, — dédi.

33 Shuning bilen Yoab padishahning qéshigha bérip, uninggha bu xewerni yetküzdi. Padishah Abshalomni chaqirdi; u padishahning qéshigha kélip, padishahning aldida tezim qilip bash urdi; padishah Abshalomni söydi.

15

Abshalom padishahqa isyan kötüridu

¹ Bu ishlardin kéyin Abshalom özige jeng harwisi bilen atlarni teyyarlatti hem öz aldida yügüridighan ellik eskerni békitti. ² Abshalom tang seherde qopup, derwazigha baridighan yolning yénida turatti. Qachan birsi dewayimni kessun dep, padishahqa erz tutqili kelse, Abshalom uni chaqirip: Sen qaysi sheherdin kelding, — dep soraytti. U kishi: Qulung Israilning palanchi qebilisidin keldi, dése, ³ Abshalom uninggha: Mana, dewayinglar durus we heq iken, lékin padishah teripidin özige wakaliten erzingni anglashqa qoyulghan adem yoq, deytti. ⁴ Andin Abshalom yene: Kashki, men zéminda soraqchi qilinsam'idi, her kimning erzi yaki dewayi bolup, méning qéshimgha kelse, uninggha adalet körsitettim! — deytti.

⁵ Birkim uninggha tezim qilghili aldigha barsa, Abshalom qolini uzutup, uni tutup söyetti. ⁶ Abshalom shundaq qilip padishahning höküm chiqirishigha kelgen Israilning herbir ademlirining köngüllirini utuwalatti.

⁷ Töt yil ötkende, Abshalom padishahqa: Méning Hébronda Perwerdigargha ichken qesimimni ada qilishim üçün, shu yerge bérishqa ijazet berseng; □ ⁸ chünki qulung Suriyediki Geshurda turghinimda qesem ichip: Eger Perwerdigar méni Yérusalémgha qaytursa, men Perwerdigargha ibadet qilimen, dep éytqanidi, — dédi.

⁹ Padishah uninggha: Tinch-aman béríp kelgin, déwidi, u qozghilip Hébron'gha ketti.

□ **15:7 «töt yil ötkende...»** — bezi kona köchürmilerde «qiriq yil ötkende...» déyilidu. Bu belkim köchürmichining xataliqidin bolghan.

¹⁰ Lékin Abshalom Israilning hemme qebilirige mexpiy elchilerni mangdurup: Burgha awazini anglighininglarda: «Abshalom Hébronda padishah boldi!» dep élan qilinglar, dédi.

¹¹ Emdi ikki yüz adem teklip bilen Abshalom bilen birge Yérusalémdin barghanidi. Ular heqiqiy ehwaldin bixewer bolghachqa, saddiliq bilen barghanidi. ¹² Abshalom qurbanliq ötküzgende, u adem ewetip Dawutning meslihetchisi bolghan Gilohluq Ahitofelni öz shehiri Gilohdin élip keldi. Shuning bilen qest barghanséri kücheydi, Abshalomgha egeshkenler barghanséri köpüywatatti.

Dawut Yérusalémdin qachidu

¹³ Dawutqa bir xewerchi kélip: Israilning ademlirining köngülliri Abshalomgha mayil boldi, — dédi.

¹⁴ Shuning bilen Dawut Yérusalémda uning bilen bolghan hemme qul-xizmetkarlirigha: Qopup qachayli! Bolmisa, Abshalomdin qutulalmaymiz. Ittik kéteyli; bolmisa, u tuyuqsiz üstimizge bésip kélip, bizge bala keltürüp sheher xelqini qilich bisi bilen uridu, dédi.

¹⁵ Padishahning qul-xizmetkarliri padishahqa: Ghojam padishah néme békitse, shuni qilimiz, dédi.

¹⁶ Shuning bilen padishah pütün ailisidikilerni élip, chiqip ketti; emma padishah kénizekliridin onni ordigha qarashqa qoydi. ¹⁷ Padishah chiqip ketkende hemme xelq uninggha egeshti;

ular Beyt-Merhakta turup qaldi. □ 18 Hemme xizmetkarliri uning bilen bille *Kidron éqinidin* ötüwatatti; barliq Keretiylar, barliq Peletiyler, barliq Gatliqlar, yeni Gat shehiridin chiqip uninggha egeshken alte yüz adem padishahning aldida mangatti. □ ■ 19 Padishah Gatliq Ittaygha: Sen némishqa biz bilen barisen? Yénip bérip padishahning qéshida turghin; chünki sen öz yurtungdin musapir bolup palan'ghansen. □ 20 Sen peqet tünügünla kelding, men bugün qandaqsige séni özüm bilen bille sersan qilay? Men bolsam, nege baralisam, shu yerge barimen. Qérindashliringni élip yénip ketkin; Xudaning rehim-shepqiti we heqiqiti sanga yar bolghay! — dédi. 21 Lékin Ittay padishahqa jawab bérip: Perwerdigarning hayati bilen we ghojam padishahning hayati bilen qesem qilimenki, meyli hayat yaki mamat bolsun, ghojam padishah qeyerde bolsa, qulung shu yerdimu bolidu! — dédi.

22 Dawut Ittaygha: Emdi senmu bérip *éqindin* ötkin, dédi. Shuning bilen Gatliq Ittay hemme adamliri we uning bilen mangghan barliq bala-chaqiliri ötüp ketti. □ 23 Hemme xelq ötüwatqanda,

□ 15:17 «Beyt-Merhak» — yaki «yiraqtiki orda». □ 15:18 «*Kidron deryasidin*» — bu sözler ibraniy tékistide yoq, lékin «ötüwatatti» dégen söz bu menini körsitidu (23-ayetni körüng). Kidron éqini Yérusalémning sherqiy teripige yéqin bolup, Iordan deryasigha mangghanda uningdin ötüshi kérek. ■ 15:18 2Sam. 8:18; 1Pad. 1:38; 1Tar. 18:17 □ 15:19 «*yénip bérip padishahning qéshida turghin...*» — Dawut «padishah» dégen sözni ishlitip, Abshalom «yéngi padishah»ni körsitidu. 34-ayetnimu körüng. □ 15:22 «*Éqindin ötkin*» — belki Kidron deryasidin (23-ayetni körüng).

pütkül shu yurttikiler qattiq awaz bilen yighlidi. Padishah özimu Kidron éqinidin ötkende, barliq xelq chöllük teripige qarap yol aldi. ■

²⁴ We mana, Zadok bilen Lawiylarmu Xudaning ehde sanduqini kütürüp bille keldi; ular Xudaning ehde sanduqini yerde qoydi. Barliq xelq sheherdin chiqip ötküche Abiyatar bolsa, qurbanliqlarni sunup turatti. □ ²⁵ Padishah Zadokqa: Xudaning ehde sanduqini sheherge yandurup élip kirgin. Men eger Perwerdigarning közlidiride iltipat tapsam, U choqum méni yandurup kélidu we U manga ehde sanduqini we Öz makanini yene körgüzidu; ²⁶ lékin U méning toghramda: Sendin xursenlikim yoq, dése, mana men; U méni qandaq qilishni layiq körse, shundaq qilsun, — dédi.

²⁷ Padishah kahin Zadokqa: Sen aldin körgüchi emesmu? Sen we öz oghlung Aximaaz we Abiyatarning oghli Yonatan, yeni ikkinglarning ikki oghlunglar sanga hemrah bolup tinch-aman sheherge qaytqin. ²⁸ Mana, men silerdin xewer kelgüche chöldiki ötkellerde kütüp turay, — dédi.

²⁹ Shuning bilen Zadok bilen Abiyatar Xudaning ehde sanduqini Yérusalémgha qayturup bérip, u yerde qaldi.

³⁰ Lékin Dawut Zeytun téghigha chiqqanda, béshini yépip yalang ayagh bolup yighlawatatti; uning bilen bolghan hemme xelqning herbiri béshini yépip yighlap chiqiwatatti. ³¹ Birsu kélip Dawutqa:

■ 15:23 Yuh. 18:1 □ 15:24 «Barliq xelq sheherdin chiqip ötküche Abiyatar bolsa, qurbanliqlarni sunup turatti» — bashqa birxil terjimisi: «Barliq xelq sheherdin chiqip ötküche Abiyatar saqlap turup, andin ötti».

Ahitofelmu Abshalomning qestige qatnashqanlar ichide iken, dédi. Shuning bilan Dawut dua qilip: I Perwerdigar, Ahitofelning meslihetini exmeqanilikke aylandurghaysen, dédi.

³² Dawut taghning choqqisigha, yeni adette u mexsus Xudagha ibadet qilidighan jaygha yetkende, Arkiliq Hushay toni yirtiq, béshigha topa-chang chéchilghan halda uning aldigha keldi. ³³ Dawut uninggha: Méning bilen barsang, manga yük bolup qalisen; ³⁴ lékin sheherge qaytip bérip Abshalomgha: I padishah, men bügün'ge qeder atangning qul-xizmetkari bolghandek, emdi séning qul-xizmetkaring bolay, diseng, sen men üçün Ahitofelning meslihetini bikar qiliwételeysen. ³⁵ Mana Zadok we Abiyatar dégen kahinlarmu shu yerde sen bilen bille bolidu emesmu? Padishahning ordisidin néme anglisang, Zadok bilen Abiyatar kahinlarga éytqin. ³⁶ mana, ularning ikki oghli, yeni Zadokning oghli Aximaaz bilen Abiyatarning oghli Yonatanmu shu yerde ularning yénida turidu. Hernéme anglisang, ular arqiliq manga xewer yetküzgin — dédi.

³⁷ Shuning bilen Dawutning dosti Hushay sheherge bardı; Abshalommu del shu chaghda Yérusalémgha kirdi.

16

Dawut Zibadin sowghatlarni qobul qilidu

¹ Dawut taghning choqqisidin emdila ötüshige Mefiboshetning xizmetkari Ziba ikki yüz nan, bir

yüz kishmish poshkili, yüz yazliq méwe poshkili we bir tulum sharabni ikki éshekke artip uning aldigha chiqti. □

² Padishah Zibagha: Bularni néme üçhün ekelding? dédi. Ziba: Ésheklerni padishahning ailisidikiler ménishi üçhün, nanlar bilen yazliq miwilerni ghulamlarning yéyishi üçhün, sharabni chölde hérip ketkenlarning ichishi üçhün ekeldim — dédi.

³ Padishah: Ghojangning oghli nede? — dep soridi. Ziba padishahqa jawab bérip: U yenila Yérusalémda qaldi, chünki u: Bügün Israil jemetidikiler atamning padishahliqini manga yandurup béridu, dep olturidu — dédi. ■

⁴ Padishah Zibagha: Mana Mefiboshetning hemmisi sanga tewe bolsun, déwidi, Ziba: Men silige tezim qilimen; silining aldilirida iltipat tapsam, i ghojam padishah, — dédi.

⁵ Dawut padishah Bahuringha kelgende, mana Saulning jemetidin bolghan, Géraning oghli Shimey isimlik bir adem shu yerdin uning aldigha chiqti; u bu yaqqa kelgech kimdu birini qarghawattati. ■ ⁶ U Dawutning özige we Dawut padishahning barliq xizmetkarlirigha qarap tashlarni atti; hemme xelq bilen barliq palwanlar padishahning ong teripide we sol teripide turatti.

⁷ Shimey qarghap: Yoqal, yoqal, hey sen qanxor, iplas! □ ⁸ Sen Saulning ornida padishah boldung, lékin Perwerdigar uning jemetining qénini

□ **16:1** «yüz yazliq méwe poshkili» — yaki «yüz enjür poshkili».

■ **16:3** 2Sam. 19:27 ■ **16:5** 1Pad. 2:8 □ **16:7** «hey sen qanxor, iplas!» — «iplas» ibraniy tilida: «Iblis (Béliyal)ning oghli».

séning béshinggha qayturdi; emdi Perwerdigar padishahliqni oghlung Abshalomning qoligha berdi; mana, özüngning rezilliking séning üstüngge chüshti, chünki sen bir qanxorsen! — dédi.

⁹ Zeruiyaning oghli Abishay padishahqa: Némishqa bu ölük it ghojam padishahni qarghisun? U yerge béríp uning béshini keskili manga ijazet bergeysen! — dédi.■

¹⁰ Lékin padishah: I Zeruiyaning oghulliri, méning bilen néme karinglar? U qarghisa qarghisun! Eger Perwerdigar uninggha, Dawutni qarghighin, dep éytqan bolsa, undaqta kim uninggha: Némishqa bundaq qilisen? — déyelisun?

¹¹ Dawut Abishaygha we barliq xizmetkarlirigha: Mana öz pushtumdin bolghan oghlum méning jénimni izdigen yerde, bu Binyamin kishi uningdin artuqraq qilmamdu? Uni qarghighili qoyghin, chünki Perwerdigar uninggha shundaq buyruptu. ¹² Perwerdigar belkim méning derdlirimni nezirige élip, bu ademning бүгүн méni qarghighanlirining ornida manga yaxshiliq yandurar, dédi.

¹³ Shuning bilen Dawut öz ademliri bilen yolda méngiwerdi. Shimey bolsa Dawutning uduldiki tagh baghrida mangghach qarghaytti hem tash étip topa-chang chachatti.

¹⁴ Padishah we uning bilen bolghan xelqning hemmisi hérip, menzilge barghanda u yerde aram aldi.

Ahitofelning mesliheti

■ 16:9 1Sam. 24:15; 2Sam. 9:8

15 Emdi Abshalom barliq Israillar bilen Yérusalémgha keldi; Ahitofel uning bilen bille idi.

16 Dawutning dosti arkiliq Hushay Abshalomning qéshigha kelgende, u Abshalomgha: Padishah yashisun! Padishah yashisun! — dédi.

17 Abshalom Hushaygha: Bu séning dostunggha körsitidighan himmitingmu? Némishqa dostung bilen barmiding? — dédi.

18 Hushay Abshalomgha: Yaq, undaq emes, belki Perwerdigar we bu xelq hemde Israillarning hem-misi kimni tallisa, men uninggha tewe bolay we uning yénida turimen. 19 Shuningdin bashqa kimning xizmitide bolay? Uning oghlining qéshida xizmet qilmamdin? Séning atangning qéshida xizmet qilghandek, emdi séning qéshingda xizmet qilay, — dédi.

20 Andin Abshalom Ahitofelge: Meslihetliship yol körsitinglar; qandaq qilsaq bolar? — dédi.

21 Ahitofel Abshalomgha: Atangning ordisigha qarighili qoyghan kénizekliri bilen bille yatqin; shuning bilen pütkül Israil séning özüngni atanggha nepretlik qilghanliqingni angalaydu; shundaq qilip sanga egeshkenlarning qolliri küchlendürülidu, dédi.

22 Shuning bilen ular Abshalom üçün ordining ögziside bir chédir tikti; Abshalom hemme Israilning közliri aldida öz atisining kénizekliri bilen bille boldi.

23 U künlerde Ahitofelning bergen mesliheti xuddi kishi Xudadin sorap érishken söz-kalamdek hésablinatti. Uning Dawutqa we Abshalomgha bergen hemme meslihetimu hem shundaq qarilatti.

17

Ahitofelning mesliheti bikar qilinidu

¹ Ahitofel Abshalomgha: Manga on ikki ming ademni talliwélishqa ruxset berseng, men bügün kéche qozghilip, Dawutni qoghlay; ² Men uning üstige chüshkinimde u hérip, qolliri ajiz bolidu; men uni alaqqade qiliwétimen, shundaqla uning bilen bolghan barliq xelq qachidu. Men peqet padishahnila urup öltürimen, ³ andin hemme xelqni sanga béqindurup qayturimen. Sen izdigen adem yoqalsa, hemme xelq séning qéshinggha qaytidu; shuning bilen hemme xelq aman-ésen qalidu, dédi.□

⁴ Bu meslihet Abshalomgha we Israilning barliq aqsaqallirigha yaqti, ⁵ lékin Abshalom: Arkiliq Hushaynimu chaqiringlar; uning sözinimu anglayli, — dédi.

⁶ Hushay Abshalomning qéshigha kelgende, Abshalom uninggha: Ahitofel mundaq-mundaq éytti; u dégendek qilaylimu? Bolmisa, sen bir meslihet bergin, — dédi.

⁷ Hushay Abshalomgha: Ahitofelning bu waqitta bergen mesliheti yaxshi emes, — dédi.

⁸ Hushay yene mundaq dédi: «Sen atang bilen ademlirini bilisen'ghu — ular palwanlardur, hazir daladiki baliliridin juda qilin'ghan chishi éyiqtek peyli yaman. Atang bolsa heqiqiy jengchidur, öz ademliri bilen birge qonmaydu.

⁹ Mana u hazir bir gharda ya bashqa bir yerde

□ **17:3** «Sen izdigen adem yoqalsa, hemme xelq séning qéshinggha qaytidu» — ibraniy tilida: «Barliq ademning qaytip kélishi, sen izdigen ademning jénigha barawerdur».

mökünüwalghan bolsa kérek. Mubada u awwal xelqimiz üstige chüshse shuni anglighan herkim: Abshalomgha egeshenler qirghinchiliqqa uchraptu, — deydu. □ ¹⁰ U waqitta hetta shir yürek palwanlarning yüreklirimu su bolup kétidu; chünki pütkül Israil atangning batur ikenlikini, shundaqla uninggha egeshenlerningmu palwan ikenlikini bilidu. ¹¹ Shunga meslihetim shuki, pütkül Israil Dandin tartip Beer-Shébaghiche séning qéshinggha téz yighilsun (ular déngizdiki qumlardek köptur!). Sen özüng ularni bashlap jengge chiqqin. ¹² Biz uni qeyerde tapsaq, shebnem yerge chüshkendek uning üstige chüshheyli. Shuning bilen uning özi we uning bilen bolghan kishilerdin héch kimmu qalmaydu. ¹³ Eger u bir sheherge kiriwalsimu, pütkül Israil shu yerge arghamchilarni élip kélip, sheherni hetta uningdiki kichik shéghil-tashlarnimu qaldurmay sörep ekilip, derya jilghisigha tashliwétimiz».

¹⁴ Abshalom bilen Israilning hemme ademleri: Arkiliq Hushayning mesliheti Ahitofelning meslihetidin yaxshi iken, déyishti. Chünki Perwerdigar Abshalomning béshigha bala kelsun dep, Ahitofelning yaxshi meslihetining bikar qilinishini békitkenidi.

¹⁵ Hushay Zadok bilen Abiyatar kahinlarga: Ahitofelning Abshalom bilen Israilning aqsaqallirigha bergen mesliheti mundaq-mundaq, emma méning meslihetim bolsa mundaq-mundaq; ¹⁶ hazir siler derhal adem

□ **17:9** «Mubada u awwal xelqimiz üstige chüshse...» — yaki «Deslepte xelq(imiz)din nechchisi yiqilip öltürülse,...»

ewetip Dawutqa: Bu kéchide chölning kéchikliride qonmay, belki téz ötüp kétinglar, bolmisa padishah we uning bilen bolghan hemme xelq halak bolushi mumkin, dep yetküzunglar — dédi.

¹⁷ U waqitta Yonatan bilen Aximaaz En-Rogelde kütüp turatti; ular bashqilarning körüp qalmasliqi üçhün sheherge kirmidi; bir dédekning chiqip ulargha xewer bérishi békitildi. Ular béríp Dawut padishahqa xewerni yetküzdi.

¹⁸ Lékin bir yash yigit ularni körüp qélip, Abshalomgha dep qoydi. Emma bu ikkiylen ittik béríp, Bahurimdiki bir ademning öyige kirdi. Bu ademning hoylisida quduq bar idi; ular shuninggha chüshüp yoshurundi. ¹⁹ Uning ayali quduqning aghzigha yapquchini yépip üstige soqulghan bughdayni töküp qoydi; shuning bilen héch ish ashkarilanmidi.

²⁰ Abshalomning xizmetkarliri öyge kirip ayalning qéshigha kélip: Aximaaz bilen Yonatan qeyerde? — dep soridi. Ayal: Ular ériqtin ötüp ketti, dédi. Kelgenler ularni izdep tapalmay, Yérusalémgha qaytip ketti.

²¹ Ular ketkendin kéyin, bu ikkiylen quduqtin chiqip, béríp Dawut padishahqa xewer berdi. Ular Dawutqa: Qopup, sudin ötkin; chünki Ahitofel séni tutush üçhün shundaq meslihet bériptu, — dédi.

²² Shuning bilen Dawut we uning bilen bolghan barliq xelq qozghilip Iordan deryasidin ötti; tang atquche Iordan deryasidin ötmigen héchkim qalmidi.

²³ Ahitofel öz meslihetini qobul qilmighanliqini körüp éshikini toqup, öz shehiridiki öyige béríp, öyidikilerge wesiyet tapshurghandin kéyin, ésilip

öliwalidi. U öz atisining qebriside depne qilindi.

²⁴ Shu ariliqta Dawut Mahanaimgha yétip kelgenidi, Abshalom we uning bilen bolghan Israilning hemme ademlirimu Iordan deryasidin ötüp bolghanidi.

²⁵ Abshalom Yoabning ornida Amasani qoshunning üstige serdar qilip qoydi. Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israilliq kishining oghli idi. U kishi Nahashning qizi Abigail bilen yéqinchiliq qilghanidi. Nahash Yoabning anisi Zeruiya bilen acha-singil idi.

²⁶ Israil bilen Abshalom Giléadning zéminida bargah tikti.

²⁷ Dawut Mahanaimgha yétip kelgende, Ammoniylarning Rabbah shehiridin bolghan Nahashning oghli Shobi bilen Lo-Dibarliq Ammielning oghli Makir we Rogélimdin bolghan Giléadliq Barzillay dégenler ■ ²⁸ yotqan-körpe, das, qacha-qucha, bughday, arpa, un, qomach, purchaq, qizil mash, qurughan purchaqlar, ²⁹ hesel, qaymaq we qoylarni keltürüp, kala sütide qilin'ghan qurut-irimchik qatarliqlarni Dawut bilen xelqge yéyish üçün élip keldi, chünki ular: Shübbisizki, xelq chölde hérip-échip, ussap ketkendu, dep oylihanidi.

18

Abshalomning ölüshi

¹ Dawut özi bilen bolghan xelqni yighip éditlidi we ularning üstige mingbéshi bilen yüzbéshi qoydi.

■ **17:27** 2Sam. 19:31, 32; 1Pad. 2:7

² Andin Dawut xelqni uch böleкке bölüp jengge chiqardi; birinchi böleknı Yoabning qol astida, ikkinchi böleknı Zeruiyaning oghli, Yoabning inisi Abishayning qol astida we üçinchi böleknı Gatliq İttayning qol astida qoydı. Padishah xelqge: Berheq, menmu siler bilen jengge chiqimen, dédi.

³ Lékin xelq: Sili chiqmisila, eger biz qachsaq düshmen bizge perwa qilmaydu; hetta yérımımız ölüp ketsekmı bizge perwa qilmaydu. Chünki özliri bizning on mingimizge barawer bolıla. Yaxshisi sili sheherde turup bizge hemdem bolushqa teyyar turghayla, dédi.

⁴ Padishah ulargha: Silerge néme layıq körünse, shuni qilimen, — dédi. Shuning bilen xelq yüzdin, mingdin bolup sheherdin chiqıwatqanda, padishah derwazining yénida turdı. ⁵ Padishah Yoab bilen Abshay we İttaygha: Men üçün Abshalomgha yaxshi muamilide bolup ayanglar, dédi. Padishahning *hemme serdarlırigha* Abshalom toghrisida shundaq tapilighinida, barlıq xelq tapilighinini anglıdı. ⁶ Andin xelq İsrail bilen soqushqılı meydan'gha chiqti; soqush Efraimning ormanlıqida boldı.

⁷ U yerde İsrail Dawutning ademlıridin meghlup boldı. U küni ular qattıq qırghın qilindi — yigirme mingi öldi. ⁸ Soqush shu zémin'gha yéyildi; ormanlıq yewetkenler qilichta ölgenlerdin köp boldı.

⁹ Abshalom Dawutning ghulamlıri bilen tuyuqsız uchriship qaldı; Abshalom öz qéchirigha minip, chong dub derixining qoyuq shaxlırining tégidin ötkende, uning béshi derex shéxigha kepliship qélip, u ésilip qaldı; u min'gen qéchir bolsa aldigha kétip

qaldi. □ 10 Birsi buni körüp Yoabqa xewer bérip: Mana, men Abshalomning bir dub derixide sang-gilap turghinini kördüm, dédi.

11 Yoab xewer bergén ademge: Néme! Sen uni körüp turup, némishqa uni urup öltürüp yerge chüshürmiding? Shundaq qilghan bolsang, sanga on kümüş tengge we bir kemer bérettim, — dédi.

12 U adem Yoabqa: Qolumgha ming kümüş tengge tegsimu, qolumni padishahning oghligha uzatmayttim! Chünki padishahning hemmimiz aldida sanga, Abishaygha we Ittaygha: Méning üçün her biringlar Abshalomni ayanglar, dep buyrughinini angliduq. 13 Eger men öz jénimni tewekkul qilip, shundaq qilghan bolsam (herqandaq ish padishahtin yoshurun qalmaydu!) sen méni tashlap, düshmining qatarida köretting, — dédi.

14 Yoab: Séning bilen bundaq déyishishke cholam yoq! — dédi-de, qoligha üç neyzini élip derexte sanggilaqliq halda tirik turghan Abshalomning yürikige sanjidi. □ 15 Andin Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan on ghulam Abshalomning chörisige yighilip, uni urup öltürdi.

16 Andin Yoab kanay chaldi; xelq Israilni qoghashtin yandi; chünki Yoab qoshunni chékinishke chaqirdi. 17 Ular Abshalomni ormanliqtiki chong bir azgalgha tashlap üstige nurghun tashlarni döwilep qoydi. Israillar bolsa qéchip herbiri öz

□ 18:9 «uning béshi ... kepliship qélip, u ésilip qaldi» —Ibraniy tilida: «uning béshi ... kepliship qélip, u asman-zémin otturisida ésilip qaldi». □ 18:14 «derexte sanggilaqliq halda tirik turghan Abshalomning yürikige sanjidi» — ibraniy tilida «derexning yürikide sanggilaqliq tirik turghan Abshalomning yürikige sanjidi» dégen sözler bilen ipadilinidu.

makanigha ketti. □

18 Abshalom tirik waqtida padishah wadisida özige bir abide turghuzghanidi. Chünki u: Méning namimni qaldurdighan'gha oghlum yoq dep, u tash abidini öz nami bilen atighanidi. Shuning bilen bu tash bugün'ge qeder «Abshalomning yadikari» dep atilidu. □

Dawut Abshalomning ölümidin xewer tapidu

19 Zadokning oghli Aximaaz Yoabqa: Perwerdigar séni dühmenliringdin qutquzup sen üçün intiqam aldi, dep padishahqa xewer bérishke méni derhal mangghuzghin, — dédi.

20 Lékin Yoab uninggha: Sen bugün xewer bermeysen, belki bashqa bir küni xewer bérisen; padishahning oghli ölgini tüpeylidin, bugün xewer bermeysen, dédi.

21 Shuning bilen Yoab Kushiyygha: Bérip padishahqa körginingni dep bergin, dédi. Kushiqliq Yoabqa tezim qilip yügürüp ketti. □

22 Lékin Zadokning oghli Aximaaz Yoabqa yene: Qandaqla bolmisun bu Kushiyning keynidin yügürüşke manga ijazet bergin, — dédi. Yoab: I oghlum, sanga héchqandaq söyünchi bergüdek

□ **18:17** «Israillar bolsa qéchip herbiri öz makanigha ketti» — ibraniy tilida: «Israillar bolsa qéchip herbiri öz chédirigha ketti». □ **18:18** «Méning namimni qaldurdighan'gha oghlum yoq...» — Abshalomning bu sözidin qarighanda, uning üç oghli (14:27) hemmisi baldur ölgenidi. □ **18:21** «Shuning bilen Yoab Kushiyygha... dédi» — «Kushiyy»: Hebesh, Éfiopiyelik. Éfiopiyeliklarning bugün'ge qeder uzun'gha yügürüshte dangqi bar.

xewer bolmisa, némishqa yügürüşni xalaysen? — dédi.

²³ U yene: Qandaqla bolmisun, méni yügürgüzgin, dédi. Yoab uningha: Mang, yügür, déwidi, Aximaaz Iordan deryasidiki tüzlemlik bilen yügürüp Kushiyege yétiship uningdin ötüp ketti.

²⁴ Dawut ichki-tashqi derwazining otturisida olturatti. Közetchi derwazining ögzisidin sépilning üstige chiqip, béshini kötürüp qariwidi, mana bir ademning yügürüp kéliwatqinini kördi. □

²⁵ Közetchi warqirap padishahqa xewer berdi. Padishah: Eger u yalghuz bolsa uningda choqum xewer bar, dédi. Xewerchi bolsa yéqinlishop kéliwatatti. ²⁶ Andin közetchi yene bir ademning yügürüp kelginini kördi. Közetchi derwaziwen'ge: Mana yene bir adem yalghuz yügürüp kéliwatidu, — dédi. Padishah: Bumu xewerchi iken, dédi.

²⁷ Közetchi: Awwalqisining yügürüşhi manga Zadokning oghli Aximaazning yügürshidek köründi, — dédi. Padishah: U yaxshi adem, xush xewer yetküzidu, — dédi.

²⁸ Aximaaz padishahqa towlap: Salam! dep padishahqa yüzini yerge tegküzüp tezim qilip: Ghojam padishahqa ziyani yetkürüşke qollirini kötürgen ademlerni meghlubiyetke muptila qilghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! — dédi. □

²⁹ Padishah: Abshalom salametmu? — dep soridi. Aximaaz jawab bérip: Yoab padishahning quli

□ **18:24** «Dawut ichki-tashqi derwazining otturisida olturatti» — ibraniy tilida «Dawut ikki derwazining otturisida olturatti». Perzimizche «bu ikki derwaza» sheharning ichki we tashqi qowuqi bolsa kérek. □ **18:28** «Salam!» — (ibraniy tilida «Shalom»)ning menisi: «Tinchliq! Xatirjemlik!».

we péqirlirini mangdurghanda, péqir kishilarning chong qalaymiqanchiliqini kördüm, lékin néme ish bolghanliqini bilmidim, — dédi.

³⁰ Padishah: Boldi, buyaqta turup turghin, dédi. U bir terepke bérip turdi.

³¹ We mana, Kushiy yétip keldi; Kushiy: Ghojam padishah xush xewerni anglighayla. Perwerdigar bügün asiyliq qilip qozghalghan hemmisidin silini qutquzup, ulardin intiqam aldi, dédi.

³² Padishah Kushiygha: Yigit Abshalom salametmu? dep soridi. Kushiy: Ghojam padishahning dühmenliri we silini qestleshke qozghalghanlarning hemmisi u yigitke oxshash bolsun! — dédi.

³³ Padishah tolimu azablinip, derwazining töpisiidiki balixanigha yighlighan péti chiqti; u mangghach: I oghlum Abshalom! I oghlum, oghlum Abshalom! Kashki, men séning ornungda ölse bolmasmidi! I Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! dédi.

19

¹ Birsu Yoabqa: Padishah Abshalom üçün yighlap matem tutmaqta, dep xewer berdi. ² Shuning bilen shu kündiki nusret xelq üçün musibetke aylandi; chünki xelq shu künide: Padishah öz oghli üçün qayghu-hesret tartiwatidu, dep anglidi. ³ U küni xelq soqushtin qéchip xijalette qalghan ademlerdek, oghriliqche sheherge kirdi.

⁴ Padishah yüzini yépip: I, oghlum Abshalom, i

Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! — dep qattiq awaz bilan peryad kôtürdi.

⁵ Lékin Yoab padishahning öyige kirip, uning qéshigha kélip: Öz jéningni, oghulliring bilan qizliringning jénini, ayalliringning jéni bilan kénizekliringning jénini qutquzghan hemme xizmetkarlarning yüzini sen bügün xijalette qaldurdung! ⁶ Sen özüngge nepretlinidighanlarni söyisen, séni söyidighanlarga nepretlinidighandek qilisen! Chünki sen bügün serdarliringni yaki xizmetkarliringni neziringde héchnerse emes dégendek qilding! Chünki bügün Abshalom tirik qélip, biz hemmimiz ölgen bolsaq, neziringde yaxshi bolattiken, dep bilip yettim. ⁷ Emdi chiqip xizmetkarliringning könglige teselliy bergin; chünki men Perwerdigar bilan qesem qilimenki, eger chiqmisang, bügün kéche héch adem séning bilan qalmaydu. Bu bala yashliqingdin tartip bügünki kün'giche üstüngge chüshken herqandaq baladin éghir bolidu, — dédi.

⁸ Shuning bilan padishah chiqip derwazida olturdi, hemme xelqge: Mana, padishah derwazida olturidu, dégen xewer yetküzülgende, ularning hemmisi padishahning qéshigha keldi. Emma Israillar bolsa hemmisi qéchip, öz öyige qaytip ketti. □

⁹ Emdi Israil qebilisidiki hemme xelq ghulghula qiliship: Padishah bizni düshmenlirimizning

□ **19:8** «...hemmisi qéchip, öz öyige qaytip ketti» — ibraniy tilida «... hemmisi qéchip, öz chédirigha qaytip ketti». Mushu ayet-tiki «Israillar» Abshalomgha eghshken Israillarni körsitidu, elwette (ularning köpinchisi Yehuda we Binyamindin bashqa on qebilidin idi).

qolidin azad qilgan, bizni Filistiylarning qolidin qutquzganidi. Emma, u hazir Abshalom tüpeylidin zémindin özini qachuruwatidu.

¹⁰ Lékin biz üstimizge padishah bolushqa mesih qilghan Abshalom bolsa jengde öldi. Emdi némishqa padishahni yandurup élip kélishke gep qilmaysiler? déyishti. □

¹¹ Dawut padishah Zadok bilen Abiyatar kahinlarga adem ewetip: Siler Yehudaning aqsaqallirigha: *Padishah mundaq deydu:* — Hemme Israillarning padishahni ordisigha qayturup kéleyli, déyishken teliplirining hemmisi padishahning quliqigha yetken yerde, némishqa siler bu ishta ulardin kéyin qalisiler? ¹² Siler méning qérindashlirim, méning et-ustixanlirim turup, némishqa padishahni élip kélishte hemmisidin kéyin qalisiler?! — denglar.

¹³ We shundaqla yene Amasaghimu: Padishah mundaq deydu: — Sen méning et-ustixanlirim emesmusen? Eger séni Yoabning ornida méning qéshimda daim turidighan qoshunning serdari qilmisam, Xuda méni ursun hem uningdin artuq jazalisun — denglar, — dédi. ■

¹⁴ Buning bilen u Yehudadiki ademlarning köngüllirini bir ademning könglidek özige mayil qildi. Ular padishahqa adem mangdurup: Sen özüng bilen hemme xizmetkarliring birge yénip kélinglar, dep xewer yetküzdi.

¹⁵ Shuning bilen padishah yénip Iordan

□ **19:10** «...némishqa padishahni yandurup élip kélishke gep qilmaysiler?» — ibraniy tilida «némishqa padishahni yandurup élip kélishke sükut qilisiler?». ■ **19:13** 2Sam. 17:25

deryasighiche keldi. Yehudadiki ademler padishahni Iordan deryasidin ötküzimiz dep, padishahning aldigha Gilgalgha barghanidi.

¹⁶ Bahurimdin chiqqan Binyaminliq Géraning oghli Shimey aldirap kélip, Yehudadiki ademler bilen chüshüp, padishahning aldigha chiqti. ■

¹⁷ Shimeyge Binyamin qebilisidin ming adem egeshti; ular bilen Saulning jemetide xizmetkar bolghan Ziba, uning on besh oghli we yigirme xizmetkarimu uninggha qoshulup keldi; bularning hemmisi Iordan deryasidin ötüp padishahning aldigha chiqti.

¹⁸ Bir kéme padishahning ixtiyarigha qoyulup, aile tawabiatlirini ötküzüsh üçün uyan-buyan ötüp yüretti. Padishah Iordan deryasidin ötkende, Géraning oghli Shimey kélip uning aldida yiqilip turup □ ¹⁹ padishahqa: Ghojam qullirigha qebihlik sanimighayla; ghojam padishah Yérusalémdin chiqqan künde qullirining qilghan qebihlikini eslirige keltürmigeyla; u padishahning könglige kelmisun. ²⁰ Chünki qulliri özining gunah qilghinimni obdan bilidu; shunga mana, men Yüsüpning jemetidin hemmidin awwal bugün ghojam padishahni qarshi élishqa chiqtimmen, — dédi.

²¹ Zeruiyaning oghli Abishay buni anglap: Shimey Perwerdigarning mesih qilghinini qarighan tursa, ölümge mehkum qilinish lazim bolmamdu?

■ **19:16** 2Sam. 16:5; 1Pad. 2:8 □ **19:18** «Bir kéme padishahning ixtiyarigha qoyulup, aile tawabiatlirini ... ötüp yüretti» — beziler: «Ular özlirini padishahning ixtiyarigha qoyup, derya kéchikide aile tawabiatlirini ... ötüp yüretti» dep terjime qilidu.

— dédi.

²² Lékin Dawut: I Zeruiyaning oghulliri, silerning méning bilen néme karinglar? Bügün siler manga qarshi chiqmaqchimusiler? Bügünki künde Israilda ademler ölümge mehkom qilinishi kérekmu? Bügün Israilga padishah ikenlikimni bilmeymenmu? — dédi.□

²³ Andin padishah Shimeyge: Sen ölmeysen, — dédi. Padishah uningha qesem qildi.

²⁴ Emdi Saulning newrisi Mefiboshet padishahni qarshi alghili keldi. Padishah ketken künden tartip saq-salamat qaytip kelgen kün'giche, u ya putlirining tirniqini almighan ya saqilini yasimighan we yaki kiyimlirini yumighanidi. ²⁵ U padishahni qarshi alghili Yérusalémdin kelgende, padishah uningdin: I Mefiboshet, némishqa méning bilen barmiding? — dep soridi.□

²⁶ U: I, ghojam padishah, qulliri aqsaq bolghachqa, éshikimni toqup, minip padishah bilen bille baray, dédim. Emma xizmetkarim méni aldap qoyuptu; ²⁷ u yene ghojam padishahning aldida qullirining gheywitini qildi. Lékin ghojam padishah Xudaning bir perishtisidektur; shuning üçhün silige néme layiq körünse, shuni qilghayla. ■ ²⁸ Chünki atamning jemetining hemmisi ghojam padishahning aldida ölgen ademlerdek idi; lékin sili öz qullirini özliri bilen hemdastixan bolghanlar arisida qoydila; méning padishahning

□ **19:22** «...siler manga qarshi chiqmaqchimusiler?» — ibraniy tilida «...siler manga qarshi bolmaqchimusiler?» □ **19:25** «U ... Yérusalémdin kelgende...» — yaki, «u ... Yérusalémgha kelgende...».

■ **19:27** 2Sam. 16:3

aldida peryad qilghili néme heqqim bar? — dédi. □

²⁹ Padishah uningha: Némishqa ishliring toghrisida sözliwérisen? Méning hökümüm, sen bilen Ziba yerlerni bölüshiwélinglar, — dédi.

³⁰ Mefiboshet padishahqa: Ghojam padishah aman-ésen öz öyige kelgandin kéyin, Ziba hem-misini alsimu razimen! — dédi.

³¹ Giléadliq Barzillaymu Rogélimdin chüshüp padishahni Iordan deryasidin ötküzüp qoyushqa kélip, padishah bilen bille Iordan deryasidin ötti. ³² Emdi Barzillay xéli yashan'ghan bir

adem bolup, seksen yashqa kirgenidi. Padishah Mahanaimda turghan waqitta, uni qamdighan del mushu adem idi; chünki u xéli katta bir kishi idi. ■ ³³ Padishah Barzillaygha: Méning bilen barghin, men sendin Yérusalémدا özümningkide xewer alimen, dédi.

³⁴ Lékin Barzillay padishahqa: Méning birnechche künlük ömrüm qalghandu, padishah bilen birge Yérusalémgha baramdim? □ ³⁵ Qulliri

sksen yashqa kirdim. Yaxshi-yamanni yene perq ételeymenmu? Yep-ichkinimning temini tétalamdim? Yigit neghmichiler bilen qiz neghmichilerning awazini angliyalamdim? Némishqa qulliri ghojam padishahga yene yük bolimen? ³⁶ Qulliri peqet padishahni Iordan deryasidin ötküzüp andin azraq uzitip qoyay

□ **19:28** «...atamning jemetining hemmisi ghojam padishahning aldida ölgen ademlerdek idi» — menisi belkim, «biz hem-mimiz eslide séning aldingda ölümge mehkum qilinishqa layiq iduq». ■ **19:32** 2Sam. 17:27-29; 1Pad. 2:7 □ **19:34**

«Méning birnechche künlük ömrüm qalghandu?» — ibraniy tilida «Méning ömrümdiki yillarning künliri qanchidu?» dégen sözler bilen ipadiliniidu.

dégen; padishah buning üçün némishqa manga shunche shapaet körsitidila? ³⁷ Qullirining ölgende öz shehirimde, atam bilen anamning qebrisining yénida yétishim üçün qaytip kétishige ijazet bergeyla. Emdi mana, bu yerde öz qulliri Kimham bar emesmu? U ghojam padishah bilen ötüp barsun, uninggha özlirige néme layiq körünse shuni qilghayla, — dédi.

³⁸ Padishah: Kimham méning bilen ötüp barsun; sanga néme layiq körünse uninggha shuni qilay, shundaqla sen mendin her néme sorisang, sanga qilimen, — dédi.

³⁹ Andin xelqning hemmisi Iordan deryasidin ötti, padishahmu ötti. Andin padishah Barzillayni söyüp uninggha bext tilidi; Barzillay öz yurtigha yénip ketti.

⁴⁰ Padishah Gilgalgha chiqti, Kimham uning bilen bardı. Yehudadiki barliq ademler bilen Israilning xelqining yérımı padishahni deryadin ötküzüp uzitip qoyghanıdı. ⁴¹ Andin mana, Israilning barliq ademliri padishahning qéshigha kélip: Némishqa qérindashlirimiz Yehudaning ademliri oghriliqche padishahni we padishahning aile-tawabiatlirini, shundaqla Dawutqa egeshken hemme ademlerni Iordan deryasidin ötküzüşke muyesser bolıdu? — dédi.

⁴² Yehudaning hemme ademliri Israilning ademlirige jawap bérip: Chünki padishah bilen bizning tughqanchiliqimiz bar, némishqa bu ish üçün bizdin xapa bolisiler? Biz padishahningkidin bir némini yıduqmu, yaki u bizge bir in'am berdimu? — dédi.

⁴³ Israilning ademliri Yehudaning ademlirige

javab béríp: Qebile boyiche alghanda, padishahning *on ikki* ülüshtin oni bizge tewedur, silerge nisbeten bizning Dawut bilen téximu chongraq buraderchilikimiz bar. Némishqa bizni közge ilmaysiler? Padishahimizni yandurup élip kélishke awwal teshebbus qilghanlar biz emesmiduq? — dédi. Emma Yehudaning ademlirining sözliri Israilning ademlirining sözliridin téximu qattiq idi.□

20

Shébaning kötürgen isyani

¹ We shundaq boldiki, shu yerde Binyamin qebilisidin, Bikrining oghli Shéba isimlik bir iplas bar idi. U kanay chélip: —

Bizning Dawutta héchqandaq orta q nésiwimiz yoq; Yessening oghlidin héchqandaq mirasimiz yoq! I Israil, herbirliringlar öz öyünglerge yénip kétinglar, — dédi.□

² Shuning bilen Israilning hemme ademliri Dawuttin yénip Bikrining oghli Shébagha egeshti. Lékin Yehudaning ademliri Iordan deryasidin tartip Yérusalémghiche öz padishahigha ching baghlinip, uninggha egeshti. ³ Dawut

□ **19:43** «padishahning **on ikki** ülüshtin **oni bizge tewedur**» — dégen ibare belkim Israilning on qebile ikenlikini, Yehudaning Binyaminni qoshqanda peqet ikki qebile ikenlikini körsitidu.

□ **20:1** «Bikrining **oghli Shéba isimlik bir iplas**» — «bir iplas» ibraniy tilida «Sheytan (Bélial)ning bir oghli». «**herbirliringlar öz öyünglerge yénip kétinglar**» — ibraniy tilida: «herbirliringlar öz chédirigha yénip kétinglar».

Yérusalémgha kélip ordisigha kirdi. Padishah ordigha qarashqa qoyup ketken ashu on kénizekni bir öyge qamap qoydi. U ularni baqti, lékin ulargha yéqinchiliq qilmidi. Shuning bilen ular u yerde tul ayallardek ölgüche qamalghan péti turdi.

⁴ Andin padishah Amasagha: Üch kün ichide Yehudaning ademlrini chaqirip, yighip kelgin; özüngmu bu yerde hazir bolghin, dédi.

⁵ Shuning bilen Amasa Yehudaning ademlrini chaqirip yighqili bardı. Lékin uning undaq qilishi padishah békitken waqıttin kéyin qaldı, ⁶ u waqıtta Dawut Abishaygha: Emdi Bikrining oghli Shéba bizge chüshüridighan apet Abshalomning chüshürginidin téximu yaman bolidu. Emdi ghojangning xizmetkarlrini élip ularni qoghlap barghin. Bolmisa, u mustehkem sheherlerni igiliwélip, bizdin özini qachurushi mumkin, — dédi.

⁷ Shuning bilen Yoabning ademlrini we Keretiylér, Peletiyler, shundaqla barliq palwanlar uninggha egiship chiqti; ular Yérusalémdin chiqip, Bikrining oghli Shébani qoghlighili bardı. ⁸ Ular Gibéondiki qoram tashqa yéqin kelgende Amasa ularning aldigha chiqti. Yoab üstibéshigha jeng libasini kiyip, bélige ghilapliq bir qilichini asqan kemer baghlighanidi. U aldigha méngiwidi, qilich ghilaptin chüshüp ketti.

⁹ Yoab Amasadin: Tinchliqmu, inim? — dep soridi. Yoab Amasani söymekchi bolghandek ong qoli bilen uni saqilidin tutti. ¹⁰ Amasa Yoabning yene bir qolida qilich barlighigha diqqet qilmidi. Yoab uning qorsiqigha shundaq tiqtiki, üçeyliri chiqip yerge chüshti. Ikkinchi qétim sélishning ha-

jiti qalmighanidi; chünki u öldi. Andin Yoab bilen inisi Abishay Bikrining oghli Shébani qoghlighili ketti.■

¹¹ Yoabning ghulamiridin biri Amasaning yénida turup: Kim Yoab terepte turup Dawutni qollisa, Yoabqa egeshsun, deytti.

¹² Emma Amasa öz qénida yumilinip, yolning ot-tursida yatatti; uni körgen xelqning herbiri toxtaytti. U kishi hemme xelqning toxtighinini körüp, Amasaning jesitini yoldin étizliqqa tartip qoydi hem bir kiyimni uning üstige tashlidi.

¹³ Jeset yoldin yötkelgendin kéyin xelqning hem-misi Bikrining oghli Shébani qoghlighili Yoabqa egeshti.

¹⁴ Shéba bolsa Beyt-Maakahdiki Abelgiche we Bériyliklarning yurtining hemme yerlirini kézip Is-railning hemme qebiliridin ötti. *Bériyliklermu* jem bolup uninggha egiship bardi. □ ¹⁵ Shuning bilen Yoab we adamliri kélip, Beyt-Maakahdiki Abelde uni muhasirige aldi. Ular sheherning chörisidiki sépilning udulida bir istihkam saldi; Yoabqa egeshkenlarning hemmisi kélip, sépilni örüşke bazghanlawatqanda, ¹⁶ Danishmen bir xotun sheherdin towlap: Qulaq sélinglar! Qulaq sélinglar! Yoabni bu yerge chaqirip kélinglar, méning uning bilen sözleshmekchi bolghinimni un- inggha éytinglar, — dédi.

¹⁷ U yéqin kelgende xotun uningdin: Sili Yoabmu? — dep soridi. U: Shundaq, men shu, dédi. Xotun uninggha: Dédeklirining sözini anghighayla, dédi. U:

■ **20:10** 1Pad. 2:5 □ **20:14** «Bériyliklermu jem bolup...» — yaki «U yerdiki kishilermu jem bolup...».

Anglawatimen, dédi.

¹⁸ Xotun: Konilarda Abelde meslihet tapqin, andin mesililer hel qilinidu, dégen gep bar;

¹⁹ Israilning tinch we mömin bendiliridin birimen; sili hazir Israildiki ana kebi chong bir sheherni xarap qiliwatidila; némishqa Perwerdigarning mirasini yoqatmaqchi bolila? — dédi.□

²⁰ Yoab jawap bérip: Undaq ish mendin néri bolsun! Mendin néri bolsun! Méning héchnémini yutuwalghum yaki yoqatqum yoqtur; ²¹ ish undaq emes, belki Efraimdiki édirliqtin Bikrining oghli Shéba dégen bir adem Dawut padishahqa qarshi qolini kôtürüptu. Peqet uni tapshursanglar, andin sheherdin kétimen, dédi. Xotun Yoabqa: Mana uning béshi sépildin silige tashlinidu, — dédi.

²² Andin xotun öz danaliqi bilen hemme xelqqa meslihet saldi; ular Bikrining oghli Shébaning béshini késip, Yoabqa tashlap berdi. Yoab kanay chaldi, uning adamliri shuni anglap, sheherdin kétip, herbiri öz öyige qaytti. Yoab Yérusalémgha padishahning qéshigha bardı.□

²³ Emdi Yoab pütkül Israilning qoshunining serdari idi; Yehoyadaning oghli Binaya bolsa Keretiylar bilan Peletiyarning üstige serdar boldi. ²⁴ Adoniram baj-alwan'gha bash boldi, Ahiludning oghli Yehoshafat bolsa diwan bégi

□ **20:19 «sili hazir Israildiki ana kebi chong bir sheherni xarap qiliwatidila»** — «ana kebi chong bir sheher» dégenning menisi belkim, bashqa sheherler Abelge béqinidu. Bashqa birxil terjimisi «bir sheher we Israildiki bir ana bolghuchini xarap qiliwatidila». □ **20:22 «shuni anglap... herbiri öz öyige qaytti»** — ibraniy tilida: «shuni anglap... herbiri öz chédirigha qaytti».

boldi; ²⁵ Shéwa katip, Zadok bilan Abiyatar kahin idi; ²⁶ Yairliq Ira bolsa Dawutqa xas kahin boldi. □

21

Gibéonluqlar qisas soraydu

¹ Emma Dawutning künliride uda üç yil acharchiliq boldi. Dawut uning toghruluq Perwerdigardin soridi. Perwerdigar uninggha: Acharchiliq Saul we uning qanxor jemetidikiler sewebidin, yeni uning Gibéonluqlarni qirghin qilghinidin boldi, dédi. □

² Padishah Gibéonluqlarni chaqirip, ular bilen sözleshti (Gibéonluqlar Israillardin emes idi, belki Amoriylarning bir qaldisi idi. Israil eslide ular bilen ehde qilip qesem ichkenidi; lékin Saul Israil we Yehudalargha bolghan qizghinliqi bilen ularni öltürüşke intilgenidi). □ ■

³ Dawut Gibéonluqlargha: Silerge néme qilip bérey? Men qandaq qilip bu gunahni kafaret qilip yap-sam, andin siler Perwerdigarning mirasigha bext-beriket tiliyeleysiler? — dédi. □

□ **20:26 «Yairliq Ira bolsa Dawutqa xas kahin boldi»** — yaki «Yairliq Ira bolsa Dawutning bash weziri boldi». □ **21:1 «Emma Dawutning künliride uda üç yil acharchiliq boldi...»** — 21-24-bablar belkim tarixqa qoshulghan qoshumche söz bolup, «Samuil (2)»diki yillar ariliqida yüz bergen bashqa muhim ishlarni teswirleydu. □ **21:2 «Israil eslide ular bilen ehde qilip qesem ichkenidi»** — Bu ish «Yeshua» 9-babta xatirilen'gen. ■ **21:2 Ye. 9:19** □ **21:3 «... Andin siler Perwerdigarning mirasigha bext-beriket tiliyeleysiler»** — démek, ularning Israilgha bolghan bu adiwiti tügeydu.

⁴ Gibéonluqlar uninggha: Bizning Saul we uning jemetidikilerdin altun-kümüş sorash heqqimiz yoq, we bizning sewebimizdin Israildin bir adem-nimu ölümge mehkum qildurush heqqimiz yoq, dédi. Dawut: Siler néme désenglar, men shundaq qilay, dédi.

⁵ Ular padishahqa: Burun bizni yoqatmaqchi bolghan, bizni Israilning barliq pasilliri ichide turghudek yéri qalmisun dep, bizni halak qilishqa qestligen héliqi kishining, ⁶ hazir uning erkek neslidin yettisi bizge tapshurup bérilsun, biz Perwerdigarning tallighini bolghan Saulning Gibéah shehiride, Perwerdigarning aldida ularni öltürüp, ésip qoyayli, dédi. Padishah: — Men silerge choqum tapshurup bérimen, dédi.

⁷ Lékin Dawut bilen Saulning oghli Yonataning Perwerdigar aldida ichishken qesimi wejidin padishah Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshetni ayidi. ■

⁸ Padishah Ayahning qizi Rizpahning Saulgha tughup bergen ikki oghli Armoni we Mefiboshetni we Saulning qizi Miqal Meholatliq Barzillayning oghli Adriel üçün béqiwalghan besh oghulni tutup, □ ⁹ Gibéonluqlarning qoligha tapshurdi. Bular ularni döngde Perwerdigarning aldida ésip qoydi. Bu yetteylen bir künde öltürüldi; ular öltürülgende arpa ormisi aldidiki künler idi.

■ **21:7** 1Sam. 18:3; 20:15, 42; 23:18 □ **21:8** «Saulning qizi Miqal Meholatliq Barzillayning oghli Adriel üçün béqiwalghan besh oghul...» — Miqal belkim achisi Merabning bu besh oghlini béqiwalghan (6:23ni, «1Sam.» 18:19ni körüng). Bezi kona köchürmilerde «Merabning Meholatliq Barzillayning oghli Adriel üçün tughup bergen besh oghlini» déyilidu.

¹⁰ Andin Ayahning qizi Rizpah böz rextni élip, qoram üstige yéyip saldi. U orma bashlan'ghandin tartip asmandin yanghur chüshken waqitqiche, u yerde olturup kündüzi qushlarning jesetlarning üstige qonushigha, kéchisi yirtquchlarning ularni dessep cheylishige yol qoymidi.

¹¹ Birs Saulning kéniziki, Ayahning qizi Rizpahn- ing qilghanlirini Dawutqa éytti.

¹² Shuning bilen Dawut Yabesh-Giléadtikilerning qéshigha bérip, u yerdin Saulning we uning oghli Yonatanning söngeklirini élip keldi (Filistiylar Gilboada Saulni öltürgen künide ularning jesetlirini Beyt-Shandiki meydanda ésip qoyghanidi; Yabesh-Giléadtikiler eslide bularni shu yerdin oghriliqche élip ketkenidi). ■ ¹³ Dawut Saul bilen uning oghli Yonatanning söngeklirini shu yerdin élip keldi; ular ésip öltürülgen yetteylenning söngeklirini yighip qoydi, ¹⁴ andin shularni Saul bilen oghli Yonatanning söngekliri bilen Binyamin zéminidiki Zélada, atisi kishning qebriside depne qildi. Ular padishah emr qilghandek qildi. Andin Xuda *xelqning* zémin toghruluq dualirini ijabet qildi. □

Filistiyle bilen qayta jeng qilish

1Tar. 20:4-8

¹⁵ Filistiylar bilen Israilning ottursida yene jeng boldi, Dawut öz adamliri bilen chüshüp, Filistiylar bilen soqushti. Emma Dawut tolimu char-

■ **21:12** 1Sam. 31:10-13 □ **21:14** «Andin Xuda *xelqning zémin toghruluq dualirini ijabet qildi*» — «zémin toghruluq dualiri» — démek, qehetchilikning tügitilishi üçün.

chap ketti; ¹⁶ Rafahning ewladliridin bolghan Ishbi-Binob Dawutni öltürmekchi idi; uning mis neyzisining éghirliqi üç yüz shekel idi; uninggha yene yéngi sawut baghlaqliq idi. □ ¹⁷ Lékin Zeruiyaning oghli Abishay uninggha yademege kélip Filistiyni qilichlap öltürdi. Shu küni Dawutning ademliri uninggha qesem qilip: Sen yene biz bilen jengge chiqmighin! Bolmisa Israilning chirighi öchüp qalidu, — dédi.■

¹⁸ Bu ishtin kéyin shundaq boldiki, Gobta Filistiylar bilen yene jeng boldi; u waqitta Hushatliq Sibbikay Rafahning ewladidin bolghan Safni öltürdi. ■

¹⁹ Gobta yene bir qétim Filistiylar bilen jeng boldi; u chaghda Beyt-Lehemlik Yairning oghli El-Hanan Gatliq Goliyatning inisini öltürdi. Uning neyzisining sépi bapkarning xadisidek idi.□

²⁰ Yene bir jeng Gatta boldi; u yerde égiz boyluq bir adem bar idi, qollirining altidin barmaqliri, putlirining altidin barmaqliri bolup jemi yigirme töt barmiqi bar idi. U hem Rafahning ewladi idi.

²¹ U Israillarning aldida turup ularni mazaq qildi; lékin Dawutning akisi Shimiyaning oghli Yonatan uni öltürdi.

□ **21:16** «Rafahning ewladliridin bolghan Ishbi-Binob» — «Rafahning ewladliri» hemmisi dégüdek yoghan ademler idi (18, 20, 22ni körüng). «uning mis neyzisining éghirliqi» — yaki «uning neyzining mis bëshining éghirliqi». «300 shekel» — belkim 3.5 kilogram idi. «uninggha yene yéngi sawut baghlaqliq idi» — yaki, «uninggha yene yéngi bir qorali bar idi». ■ **21:17** Pend. 13:9 ■ **21:18** 1Tar. 20:4 □ **21:19** «Beyt-Lehemlik Yair» — bezi kona köchürülmilerde «Yair» «Yair-Origim» dep atilidu. «Goliyatning inisi» — bezi kona köchürülmilerde peqet «Goliyat» déyilidu.

22 Bu töt kishi Gatliq Rafahning ewladi bolup, hemmisi Dawutning qolida yaki uning xizmetkarlirining qolida öltürüldi.

22

Dawutning medhiye küyi

Zəb. 18

¹ Perwerdigar uni barliq düşmenliridin hem Saul padishahning qolidin qutquzghan küni, u Perwerdigargha bu küyni éytti: —□

² U mundaq dédi: — Perwerdigar méning xada téghim, méning qorghinim, méning nijatkarimdur!

³ Xuda méning qoram téshimdur, men Uninggha tayinimen —

U méning qalqinim, méning qutquzghuchi münggüzüm,

Méning éviz munarim we bashpanahim, méning qutquzghuchimdur;

Sen méni zorawanlardin qutquzisen!□ ■

⁴ Medhiyilerge layiq Perwerdigargha men nida qilimen,

Shundaq qilip, men düşmenlirimdin qutquzulimen;

⁵ Chünki ölümning asaretliri méni qorshiwaldi,

□ **22:1** «...u Perwerdigargha bu küyni éytti» — Zebur, 18-küy we uning izahatliri bilen sélishturung. □ **22:3** «...méning qutquzghuchi münggüzüm» — ibraniiy tilida «...nijatimning münggüzi». «Sen méni zorawanlardin qutquzisen!» — ibraniiy tilida «Sen méni zorawanliqtin qutquzisen». ■ **22:3** Ibr. 2:13

Ixlassizlarning yamrap k tishi m ni qorqitiwetti; □

⁶ Tehtisaraning taniliri m ni chirmiwaldi,

 l m sirtmaqliri aldimgha keldi.

⁷ Qiynalghinimda men Perwerdigargha nida qildim,

Xudayimgha peryad k t rd m;

U ibadetxanisidin awazimni anglidi,

M ning peryadim Uning quliqigha kirdi.

⁸ Andin yer-z min tewrep silkinip ketti,

Asmanlarning ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti;

Ch nki U ghezeplendi.

⁹ Uning dimighidin is  rlep turatti,

Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti;

Uningdin k m r choghliri chiqti;

¹⁰ U asmanlarni  ngisht r p  gip ch shti,

Puti astida tum qarangghuluq idi.

¹¹ U bir k r b  stide perwaz qildi,

U shamalning qanatlirida k r ndi.

¹² U qarangghuluqni, shundaqla yighilghan sularni,

Asmanlarning qoyuq bulutlirini,

 z etrapida ch diri qildi.

¹³ Uning aldida turghan yoruqluqtin,

Otluq choghlar chiqip  tti;

¹⁴ Perwerdigar asmanda g ld rlidi;

Hemmidin aliy Bolghuchi awazini yangratti;

¹⁵ Berheq, U oqlirini  tip, *d shmenlirimni* tarqitiwetti;

□ **22:5** «Ixlassizlarning yamrap k tishi m ni qorqitiwetti» — ibraniy tilida «Ixlassizlarning qiyan-tashqinliri m ni qorqitiwetti».

Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-süren'ge saldi;□

¹⁶ Shuning bilen déngizning tekti körünüp qaldi,
Alemning ulliri ashkarilandi,
Perwerdigarning tenbihi bilen,
Dimighining nepisining zerbisi bilen.

¹⁷ U yuqiridin qolini uzitip, méni tutti;
Méni ulugh sulardin tartip aldi.

¹⁸ U méni küchlük düshminimdin,
Manga öchmenlerdin qutquzdi;
Chünki ular mendin küchlük idi.

¹⁹ Külpetke uchrighan künümde, ular manga qarshi hujumgha ötti;

Biraq Perwerdigar méning tayanchim idi.

²⁰ U méni kengri-azade bir jaygha élip chiqardi;
U méni qutquzdi, chünki U mendin xursen boldi.

²¹ Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap manga iltipat körsetti;

Qolumning halalliqini U manga qayturdi;

²² Chünki Perwerdigarning yollirini tutup keldim;
Rezillik qilip Xudayimdin ayrilip ketmidim;

²³ Chünki uning barliq hökümliri aldimdidur;

Men Uning belgilimiliridin chetnep ketmidim;

²⁴ Men Uning bilen ghubarsiz yürüdü,

Özüمنى gunahtin néri qildim.

²⁵ We Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap,
Köz aldida bolghan halalliqim boyiche qilghanlirimni qayturdi.

²⁶ Wapadar-méhribanlarga Özüngni wapadar-méhriban körsitisen;

□ **22:15** «berheq, u ... düshmenlirimni tarqitiwetti» — ibraniy tilida «berheq, U ... ularni tarqitiwetti». 18-ayetni körüng.

Ghubarsizlarga Özüngni ghubarsiz körsitisen;
 27 Sap dilliqqlargha Özüngni sap dilliq körsitisen;
 Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen;
 28 Chünki Sen ajiz mömin xelqni qutquzisen;
 Biraq közliringni tekebbur üstige tikip,
 Ularni shermende qilisen;
 29 Chünki Sen Perwerdigar méning chiraghim-
 dursen;
 Perwerdigar méni basqan qarangghuluqni nur-
 landuridu;■
 30 Chünki Sen arqiliq düshmen qoshuni arisidin
 yügürüp öttüm;
 Sen Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm.□
 31 Tengrim — Uning yoli mukemmeldur;
 Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'ghandur;
 U Özige tayan'ghanlarning hemmisige qalqan-
 dur.■
 32 Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilah-
 tur?
 Bizning Xudayimizdin bashqa kim qoram tash-
 tur?■
 33 Tengri méning mustehkem qorghinimdur;
 U yolumni mukemmel, tüp-tüz qilidu;
 34 U méning putlirimni kéyikningkidek qilidu;
 U méni yuqiri jaylirimgha turghuzidu;
 35 Qollirimni urush qilishqa ögitidu,
 Shunglashqa bileklirim mis kamanni kéreleydu;
 36 Sen manga nijatingdiki qalqanni berding,

■ 22:29 Pend. 13:9 □ 22:30 «düshmen qoshuni arisidin yügürüp öttüm» — «yügürüp öttüm» dégen mushu sözler «bösup öttüm» dégen menini öz ichige alidu. ■ 22:31 Qan. 32:4; Dan. 4:34; Zeb. 12:6; 119:140; Pend. 30:5; Weh. 15:3 ■ 22:32 Qan. 32:39; 1Sam. 2:2; Zeb. 86:8; Yesh. 45:5

Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi.

³⁷ Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding,

Méning putlirim téyilip ketmidi.

³⁸ Men düshmenlirimni qoghlap yoqattim,

Ular halak bolmighuche héch yanmidim.

³⁹ Qayta turalmighudek qilip,

Ularni halak qilip yanjidim,

Ular putlirim astida yiqildi.

⁴⁰ Sen jeng qilishqa küch bilen bélimni baghliding;

Sen manga hujum qilganlarni putum astida

égildürdüng;

⁴¹ Düshmenlirimni manga arqini qilip qachquz-

dung,

Shuning bilen men manga öchmenlerni yoqattim.

⁴² Ular telmürdi, biraq qutquzidighan héchkim yoq

idi;

Hetta Perwerdigargha qariwidi, Umu ulargha

jawab bermidi.

⁴³ Men ularni soqup yerdiki topidek qiliwettim;

Kochidiki patqaqtek men ularni cheyliwettim;

Ularning üstidin pétiqdiwettim.

⁴⁴ Sen méni xelqimning nizaliridin

qutquzghansen;

Sen méni ellerning béshi bolushqa saqliding;

Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde bolmaqta.

⁴⁵ Yat eldikiler manga zeipliship teslim bolidu;

Anglishi bilenla ular manga itaet qilidu;

⁴⁶ Yat eldikiler chüshkünliship kétidu;

Ular öz istihkamliridin titrigen halda chiqip

kélidu;

⁴⁷ Perwerdigar hayattur!

Méning Qoram Téshim mubareklensun;

Nijatim bolghan qoram tash Xuda aliydur, dep medhiyilensun!

⁴⁸ U, yeni men üçün toluq qisas alghuchi Tengri, Xelqlerni manga boysundurghuchidur;

⁴⁹ U méni düşmenlirim arisidin chiqarghan; Berheq, Sen méni manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürdüng;

Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung.

⁵⁰ Mushu seweblik men eller arisida sanga teshekkür éytimen, i Perwerdigar;

Namingni ulughlap küylerni éytimen;■

⁵¹ U bolsa Özi tikligen padishahqa zor qutquzushlarni béghishlaydu;

Özi mesih qilghinigha,

Yeni Dawutqa hem uning neslige menggüge özgermes muhebbetni körsitidu.

23

Dawutning axirqi sözliri

¹ Töwendikiler Dawutning axirqi sözliridur: — Yessening oghli Dawutning béshariti,

Yuqiri mertiwige kötürülgen,

Yaqupning Xudasi terepidin mesihlen'gen,

Israilning söyümlük küychisining bésharet sözliri mana: —

² Perwerdigarning Rohi men arqiliq söz qildi,

Uning sözliri tilimdidur.

³ Israilning Xudasi söz qildi,

Israilning Qoram Téshi manga shundaq dédi: —

Kimki ademlarning arisida adalet bilan seltenet qilsa,

Kimki Xudadin qorqush bilan seltenet qilsa,

⁴ U quyash chiqqandiki tang nuridek,

Bulutsiz seherdek bolidu,

Yamghurdin kéyin asman süzük bolushi bilan,

Yumran maysilar tupraqtin chiqidu, mana u shundaq bolidu.□

⁵ Berheq, méning öyüm Tengri aldida shundaq emesmu?

Chünki U men bilan menggülük ehde tüzdi,

Bu ehde hemme ishlarda mupessel hem mustehkemdur;

Chünki méning barliq nijatliq ishlirimni,

Hemme intizarliqimni,

U berq urghuzmamdu?□

⁶ Lékin iplaslarning hemmisi tikenlerde,

Héchkim qolida tutalmighachqa, chöriwétilidu.□

⁷ Ulargha qol uzatquchi özini tömür qoral we neyze sépi bilan qorallandurmisa bolmaydu;

Ular haman turghan yéride otta köydürüwétilidu!

Dawutning palwanliri

1Tar. 11:10-47

⁸ Dawutning palwanlirining isimliri töwendikidek xatirilen'gendur: —

□ **23:4 «U quyash chiqqandiki tang nuridek,...»** — yaki «quyash chiqqandek, tang nuridek,...». □ **23:5 «Berheq, méning öyüm**

Tengri aldida shundaq emesmu? Chünki U men bilan... ehde berdi» — bashqa birxil terjimisi: «Méning öyüm Tengri aldida shundaq bolmisisimu, lékin U men bilan... ehde berdi». □ **23:6**

«iplaslarning hemmisi» — ibraniy tilida: «Béial (Sheytan)ning oghullirining hemmisi».

Taxkimonluq Yosheb-Bashsebet serdarlarning béshi idi. U bir qétimliq jengde neyze oynitip, sekkiz yüz ademni öltürgenidi.□

⁹ Kéyinkisi Axoxiy Dodoning oghli Eliazar idi; Filistiylar yighilip jeng qilmaqchi boldi; shu waqitta Dawut we uninggha hemrah bolup chiqqan üç palwan ularni jengge chaqirdi; Eliazar shu üçtin biri idi. Lékin Israillar chékindi; □ ¹⁰ u qozghilip, taki béliki télip, qoli qilichqa chapliship qalghuche Filistiyarlarni qirdi. U küni Perwerdigar Israillarni chong nusretke érishtürdi. Xelq uning qéshigha qaytqanda peqet olja yighish ishila qalghanidi.

¹¹ We uningdin kéyinkisi Hararliq Agiyning oghli Shammah idi. Bir küni Filistiylar qoshun bolup yighilghanidi; yéqin etrapta qoyuq ösken bir qizil mashliq bar idi. Kishiler Filistilarning aldidin qachqanidi, □ ¹² Shammah bolsa qizil mashliq oturisida mezmur turup, uni qoghdap Filistiylarni qirdi; shuning bilen Perwerdigar *Israillargha* ghayet zor nusret ata qildi.

¹³ Orma waqtida ottuz yolbashchi ichidin yene üçü Adullarning gharigha chüshüp, Dawutning yénigha keldi. Filistiyarlarning qoshuni Refayim wadisigha bargah qurghanidi; ¹⁴ u chaghda Dawut

□ **23:8 «U bir qétimliq jengde neyze oynitip, sekkiz yüz ademni öltürgenidi»** — kona köchürülmilarning köpчисide: «Uning bashqa ismi «Ezniliq Adino»; chünki u bir qétimdila sekkiz yüz ademni öltürgenidi» déyilidu. Biz mushu yerde grék tilidiki («LXX») terjimisine egishimiz («1Tar.» 11:11ni körüng). □ **23:9 «...Axoxiy Dodoning oghli...»** — yaki «...Axoxining newrisi, Dodoning oghli,...» □ **23:11 «Bir küni Filistiylar qoshun bolup yighilghanidi»** — bashqa birxil terjimisi: «Bir küni Filistiylar Léhi (yézisi)da yighilghanidi».

qorghanda idi, Filistiylarning qarawulgahi bolsa Beyt-Lehemde idi. ¹⁵ Dawut ussap: Ah, birsi manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergen bolsa yaxshi bolatti! — déwidi, ¹⁶ bu üç palwan Filistiylarning leshker-gahidin bösüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigargha atap töküp: ¹⁷ — I Perwerdigar, bundaq ish mendin néri bolsun! Bu üç ademn-ing öz hayatigha tewekkul qilip béríp ekelgen bu su ularning qénigha oxshash emesmu! — dédi. Shuning üçhün u ichishke unimidi. Bu üç palwan qilghan ishlar del shular idi. ¹⁸ Zeruiyaning oghli Yoabning inisi Abishay bu üçining béshi idi. U üç yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip ularni öltürgen. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide nami chiqqanidi. ¹⁹ U bu üçeylenning ichide eng hörmetliki idi, shunga ularning béshi idi; lékin u awwalqi üçeylen'ge yetmeytti.

²⁰ Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir küni azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. □ ²¹ U hem küchtünggür bir misirliqni öltürgenidi. Misirliqning qolida bir neyze bar idi, lékin Binayaning qolida bir hasila bar idi. U misirliqning qolidin neyzisini tartiwélip, öz neyzisi bilen uni öltürdi. ²² Bu ishlarni Yehoyadaning oghli Binaya qilghan bolup, u üç

□ **23:20 «U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen»** — yaki «U Moabtiki ikki shirdek kishini öltürgen».

palwan arisida nam chiqarghanidi. ²³ U ottuz yobashchi ichide h rmetlik idi. L kin u awwalqi  ch palwan'gha yetmeytti. Dawut uni  zining pasiban b gi qildi.

²⁴ Ottuz yobashchi ichide Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghli El-Hanan bar idi. ²⁵ *Buningdin bashqa*: Harodluq Shammah, Harodluq  lika, ²⁶ Patliliq Helez, Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, ²⁷ Anatotluq Abi zer, Hushatliq Mibonnay, ²⁸ Axohluq Zalmon, Nitofatliq Maharay, ²⁹ Nitofatliq Baanahning oghli Xeleb, Binyaminlardin Gib ahliq Ribayning oghli Ittay, □ ³⁰ Piratonluq Binaya, Gaash wadiliridin Hidday, ³¹ Arbatliq Abi-Albon, Barhumluq Azmawet, ³²⁻³³ Shaalbonluq Eliyahba, Yashenning oghulliri, Hararliq Shammahning *oghli* Yonatan, Hararliq Shararning oghli Ahiyam, □ ³⁴ Maakatiy Axasbayning oghli Elifelet, Gilonluq Ahitofelning oghli  liyam, ³⁵ Karmellik Hezray, Arbiliq Paaray, ³⁶ Zobahdin bolghan Natanning oghli Igal, Gadliq Banni, ³⁷ Ammoniy Zelek, Beerotluq Naharay (u Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh k t rg chisi idi), ³⁸ Yitriliq Ira, Yitriliq Gareb ³⁹ we Hittiy Uriya qatarliqlar bolup, ularning hemmisi ottuz yette kishi idi. □

□ **23:29** «Baanahning oghli Xeleb» — yaki «Baanahning oghli Xeled». □ **23:32-33** «Hararliq Shammahning oghli Yonatan» — ibraniy tilida «oghli» d gen s z t pilmaydu. Yonatanning Shammah (Shagi) bilen bolghan munasiwiti «1Tar.» 11:34din k r lidu. □ **23:39** «... we hittiy Uriya qatarliqlar bolup, ularning hemmisi ottuz yette kishi idi» — bu tizimlikte Yehudiy emeslardin birnechchisi bar — mesilen Ammonluq Zelek, Hittiy Uriya we Moabliq Yitma bar.

24

Dawutning Israilarni royxetke élish gunahi

1Tar. 21

¹ Perwerdigarning ghezipi Israilgha yene qozghaldi. Shuning bilen U ularni jazalash üçün Dawutni qozghiwidi, u adem chiqirip, ulargha: — Israilar bilen Yehudaliqlarning sanini al, dédi. □

² Padishah öz yénida turghan qoshun serdari Yoabqa: Barghin, Dandin tartip Beer-Shébaghiche Israilning hemme qebililirining yurtlirini kézip, xelqni sanap chiqqin, men xelqning sanini biley, dédi.

³ Yoab padishahqa: Bu xelq hazir meyli qanchilik bolsun, Perwerdigar Xudaying ularning sanini yüz hesse ashurghay. Buni ghojam padishah öz közi bilen körgey! Lékin ghojam padishah némishqa bu ishtin xush bolidikin? — dédi. □

⁴ Emma Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri unimisimu, padishahning yarliqi ulardin küchlük idi; shuning bilen Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri Israilning xelqini sanighili padishahning qéshidin chiqti. ⁵ Ular Iordan deryasidin ötüp Yaazerge yéqin Gad wadisida Aroerde, yeni sheherning jenub teripide bargah tikti. ⁶ Andin

□ **24:1** «*Xuda* ularni jazalash üçün Dawutni qozghiwidi, u ... — Israilar bilen Yehudaliqlarning sanini al, dédi» — shübhisizki, Dawut esli shu niyette idi. Meqsiti belkim öz ulughluqini körsitish yaki shuninggha oxshash tekebburluq niyiti bolsa kérek. Perwerdigar Israilgha ghezipini körsitish üçün, Dawutning bu yaman ishni qilishgha yol qoydi. □ **24:3** «**Lékin ghojam padishah némishqa bu ishtin xush bolidikin?**» — ghelite ish shuki, hetta Xudadin qorqmaydighan Yoabtek bir kishi bu ishning Xudagha yaqmaydighanliqini bilidu.

ular Giléadqa we Taxtim-Hodshining yurtigha keldi. Andin Dan-Yaan'gha kélip aylinip Zidon'gha bardı. ⁷ Andin ular Tur dégen qorghanlıq sheherge, shundaqla Hiwiylar bilen Qanaaniylarning hemme sheherlirige keldi; andin ular Yehuda yurtining jenub teripige, shu yerdiki Beer-Shébaghiche bardı. ⁸ Shundaq qilip ular pütkül zéminni kézip, toqquz ay yigirme kün ötkendin kéyin, Yérusalémgha yénip keldi.

⁹ Yoab padishahqa xelqning sanini melum qilip: Israilda qilich kütüreydighan baturdin sekkiz yüz mingi, Yehudada besh yüz mingi bar iken, dédi.

¹⁰ Dawut xelqning sanini alghandin kéyin, wijdani azablandı we Perwerdigargha: Bu qilghinim éghir gunah boluptu. I Perwerdigar, qulungning qebhlikini kütürüwetkeysen; chünki men tolimu exmeqanilik qiptimen, dédi.□

¹¹ Dawut etigende turghanda Perwerdigarning sözi Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gad peyghemberge kélip:

¹² — «Bérip Dawutqa éytqin, Perwerdigar: — Men üç *bala-qazani* aldinggha qoyimen, ularning birini talliwalghin, men shuni üstüngge chüshürimen, deydu — dégin» — déyildi.

¹³ Shuning bilen Gad Dawutning qéshigha kélip buni uninggha dédi. U uninggha: «Yette yilghiche zéminingda acharchiliq sanga bolsunmu? Yaki düshmenliring üç ayghiche séni qoghlap, sen ulardin qachamsen? We yaki üç kün'giche

□ **24:10** «Dawut xelqning sanini alghandin kéyin, wijdani azablandı... tolimu exmeqanilik qiptimen, dédi» — «xelqni sanaqtin ötküzüsh» dégen gunah toghruluq «qoshumche söz»imizde azraq toxtilimiz.

zémningda waba tarqalsunmu? Emdi sen obdan oylap, bir néme dégin, men méni Ewetküchige néme dep jawab bérey?» — dédi.

¹⁴ Dawut Gadqa: Men tolimu tenglikte qaldim! Sendin ötüneyki, biz Perwerdigarning qoligha chüsheyli; chünki Uning rehimdilliqi zordur; insanning qoligha peqet chüshüp qalmighaymen! — dédi.

¹⁵ Shuning bilen Perwerdigar etigendin tartip békitilgen waqitqiche waba chüshürdi. Dandin tartip Beer-Shébaghiche yetmish ming adem öldi.

¹⁶ Emdi perishte qolini Yérusalémgha uzutup sheherni halak qilay dégende, Perwerdigar éghir hökümidin pushayman qilip, xelqni halak qiliwatqan Perishtige: Emdi boldi qilghin; qolungni yiqqin, — dédi. U waqitta Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy Arawnahning xaminining yénida idi. □

¹⁷ Dawut xelqni yoqitiwatqan perishtini körgende Perwerdigargha: Mana, gunah qilghan men, qebihlik qilghuchi mendurmen. Lékin bu qoylar bolsa néme qildi? Séning qolung méning üstümge we atamning jemetining üstige chüshsun! — dédi. □

Dawut xamanni sétiwélip qurban'gah quridu

¹⁸ Shu küni Gad Dawutning qéshigha kélip uninggha: Bérip Yebusiy Arawnahning xaminigha Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasighin, dédi.

□ **24:16** «Perwerdigarning **Perishtisi**» — bu alahide shexs toghru luq bizning «Tebirler»imizni körüng. □ **24:17** «**Lékin bu qoylar bolsa nime qildi?**» — «bu qoylar» Xudaning xelqini körsitidu.

19 Dawut Gadning sözi boyiche Perwerdigar buyrughandek qildi.

20 Arawnah qarap padishah bilen xizmetkarlarning öz teripige kéliwatqinini körüp, aldigha chiqip padishahning aldida yüzini yerge tekküzüp, tezim qildi. 21 Arawnah: Ghojam padishah néme ish bilen qullirining aldigha keldilikin? — dep soridi. Dawut: Xelqning arisida wabani toxtitish üçün, bu xamanni sendin sétiwélip, bu yerde Perwerdigargha bir qurban'gah yasighili keldim, — dédi.

22 Arawnah Dawutqa: Ghojam padishah özliri némini xalisila shuni élip qurbanliq qilsila. Mana bu yerde köydürme qurbanliq üçün kalilar bar, otun qilishqa xaman tépidighan tirnilar bilen kalilarning boyunturuqliri bar. 23 I padishah, buning hemmisini menki *Arawnah* padishahqa teqdim qilay, dédi. U yene padishahqa: Perwerdigar Xudaliri silini qobul qilip shepqet körsetkey, dédi.

24 Padishah Arawnahga: Yaq, qandaqla bolmisun bularni sendin öz nerxide sétiwalmisam bolmaydu. Men bedel tölimey Perwerdigar Xudayimgha köydürme qurbanliqlarni hergiz sunmaymen, — dédi. Andin Dawut xaman bilen kalilarni ellik shekel kümüşke sétiwaldi.□

25 Andin Dawut u yerde Perwerdigargha bir qurban'gah yasap, köydürme qurbanliqlar bilen inaqliq qurbanliqliri qildi. Perwerdigar zémin üçün qilghan dualarni qobul qilip, waba Israilning arisida toxtidi.

□ 24:24 «ellik shekel» — belkim 600 gram etrapida idi.

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Latin script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5